

„A Biblia évének az ünnepélyes megnyitóját január 20-án, vasárnap a főváros XIII. kerületében, a Pozsonyi úti református templomban tartjuk.”

► Fókuszban a Szentírás:
2008 a Biblia éve – 3. oldal

A Szentírás könyveinek rövid ismertetése

► 4-7. oldal

„Luther ebben persze téved: a német kultúra kései ápolói készséggel ismerik el, hogy bibliafordításának eredményeként a német irodalmi nyelv született meg. Ezt vallásától függetlenül minden német ember Luther elévülhetetlen érdeméért tartja számon.”

► Luther, a bibliafordító – 8. oldal

„Az a lap, amely egy meglehetősen heterogén összetételű közösségben mindenkihez szeretne szólni, voltaképp esélytelen arra, hogy minden körben szerethető legyen. Pedig azt a mostani célt sem könnyű teljesíteni, hogy lehetőleg minden egyes lapszámában minden réteghez tartozó találjon a maga számára értékes lelki-szellemi muníciót.”

► Hét év a szerkesztői szolgálatban – Interjú T. Pintér Károlyval – 10. oldal

SEMPER REFORMANDA

„Heródes látszatra hatalmas király volt. Hadban jó szerencsés. Amibe csak vágott, azonhelyt sikerült. Bölcs volt és eszes, hatalmas és gazdag – külső dolgiban. De belül és otthon hitvány, szerencsétlen. Kívül díszes, belül nyomorog. – Krisztus, a mi igazi királyunk pedig látszatra szegény, nyomorult, de valójában minden örömmel, vigasztalással és erővel teljes. Tusakodnunk kell tehát, hogy a látszatkirály el ne szakítsa az igazitól, kegyelmes Krisztusunktól, aki bár szegény gyermek módjára jászolban fekszik, mégis végünk lenne nélküle. Azért aki üdvösséget s jó lelkiismeretet akar, hagyja ott a Heródesek fajtáját, s fogadjon be Krisztust. Vagyis ne merje cselekedtektől várni megigazulását, vagy akárcsak a reménységét is ezekbe vetni, hanem Krisztus legyen szíve királya, ki minden pompa nélkül jön! Lám a jó háromkirályok is, mikor minden emberi cselekedetről és segítségről letettek, és Isten iránti bizodalomból a prófétai szóra Betlehem felé indultak, legott feltűnt nekik újból a csillag.”

► Luther Márton:
Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

Jézus megkeresztelése a Jordánban – a prágai Miasszonyunk-templom mellékoltárának domborműve

A 2008. ESZTENDŐ IGÉJE:

„...én élek, és ti is élni fogtok.”

(JN 14,19)

Kijelentő mondat

PRÖHLE GERGELY

Az elmúlt év egyik utolsó természettudományos szenzációja a napilapok többségében is olvasható volt. E szerint a kaliforniai egyetem tudósai megtalálták az emberi agyban azt a területet, mely döntéseink meghozatalakor, kétségeink felbukkanásakor különösen aktív válik. Egy német napilap egyenesen *Ahol a kételkedés lakik* szalagcímmel tette címlapsztorivá az agykutatási eredményt, a cikkben hosszasan kifejtve, hogy lám a descartes-i filozófia, melynek alapelve a kételkedés, természettudományos háttérrel is bír. Amerikai tudósok tizennégy felnőtt vizsgáltak meg oly módon, hogy a matematika, a földrajz, az életvezetés és a vallás témaköréből tettek fel nekik kérdéseket, melyek megválaszolására során nyomon követték agyműködésüket.

Arról nem szóltak a tudósítások, hogy vallási ügyekben pontosan milyen kérdések hangzottak el, de persze ki ne tudna a saját életéből olyan helyzeteket felidézni, melyek bizony próbára tették, mi több, folyamatosan próbára teszik a hitét? *Luther Márton* az amerikai tudósok eredményeinek híján is tudta, hogy a kételkedés természetes dolog, az elbizonytalanodás és a hitben való megerősödés állandó váltakozásában nemhogy eltávolodunk, hanem sokkal inkább közelebb jutunk az evangélium valódi ismeretéhez. A keresztyén hagyomány sem véletlenül ünnepli Tamás apostol, a „hitetlen Tamás” neve napját a téli napforduló idején, hogy aztán a karácsony örömhíre adjon újabb bizonyosságot a kételkedőnek. A „kettős” Tamásról, ahogy az evangélista hívja, bátran mondhatjuk: konunk szülötte. A kételkedésében kézzel fogható, meggyőző érekre váró ember.

2008 kezdetén körültekintve könnyen átérzhettük Tamás apostol helyzetét. Közállapotainkat szemlélve nem egyszerű tetten érni a szentlélek munkálkodását. Hosszan lehet sorolni a romlás elkeserítő jeleit. A jéghegyek csúcsai általában a nagyobb nyilvánosság előtt is látszanak. A tizenhárom hónap korában éhen halt csecsemő vagy az otthonában megfagyott asszony esete csak az utolsó hónap háborzongató híre. A vastag betűs címek mögött azonban ott húzódik az előbbieknél még tragikusabb általános helyzet: a 223 ezer veszélyeztetett gyerek, akik közül 126 ezer nagyon rossz anyagi körülmények között él. A 21. század Magyarországon kéthetente meghal egy kiskorú a családon belüli bántalmazások következményeképpen. Mindeközben az eddig is alulfínanszírozott egészségügyi és szociális rendszerből „reform” címszó alatt további milliárdokat vonnak el, hogy az államháztartás mérlege mindenek ellenére is jelentős hiányt mutasson.

2008 elején semmi jelét nem látni annak, hogy bárki is nagy nyilvánosság előtt szavát tenné – mondjuk ki bátran –

civilizációs problémáinkat, vagy esetleg hosszú távú megoldási javaslatot tenne közzé az orvoslásukra. A rossz táplálkozási szokásokra, a környezettudatosságról hallani sem akaró fogyasztói magatartásra, az önpusztítás legváltozatosabb formáira vagy az egyre durvább viselkedéskultúrára vonatkozó statisztikai adatok nemhogy a keresztyén hit vagy akár csak a zsidó-keresztyén hagyomány jelenlétét nem mutatják, de még egy jól megszervezett liberális jogállam tulajdonságait, rövid és hosszú távú érdekérvényesítő szempontjait sem lehet felismerni bennük.

A hermhuhi közösség által összeállított útmutató napi ótestamentumi igéit kisorsolják, melyekhez a közösség egyik tagja választ egy újszövetségi igehelyet. Az év igéje azonban korántsem véletlen választás eredménye: az Ökumenikus Közösség a Biblia-olvasásért elnevezésű, különböző német nyelvű bibliatársulatok által alapított szervezet (honlapjuk: www.oecab.de) vezetősége 1930 óta tudatosan választja ki azt a bibliai helyet, mely az egész évre vonatkozó lelki vezérfonalként szolgál. Ha végigolvassuk az 1930 óta kijelölt igehelyeket, világosan kiderül, hogy – ha némiképp áttételesen is, de – a választás mindig olyan mondatokra esett, melyek az adott politikai, társadalmi, gazdasági helyzetben általános vigasztalást, támogatást, bátorítást nyújtottak.

Az idei „...én élek, és ti is élni fogtok” (Jn 14,19) jézusi biztatása persze földrészenként és országokként más és más helyzetben találja a világ keresztyénységét. A kétségek forrása lehet különböző, ugyanakkor világszerte az tapasztalható, hogy egyre több a kételemek, bizonytalanságok bozótosában utat kereső ember. Mind az útkeresőknek, mind pedig nekünk, akik talán elmondhatjuk magunkról, hogy legalábbis nyomon vagyunk, fontosak ezek a határozott mondatok. Fontosak, hiszen 2008 hazai valóságának láttán lépten-nyomon elbizonytalanodhatunk, de az éves útmutatás vissza-visszaadhatja hitbéli meggyőződésünket.

Személyes hitünk erősödése nagyon fontos persze, de talán még fontosabb, hogy csak híveink elszánt támogatásával tud egyházunk hatni a világban, tudja működtetni intézményeit. Hitüket határozottan megvallani tudó lelkészek képesek csak az igehirdetés erejével meggyőzni másokat, segíteni az útkeresőket.

Kiseb és nagyobb közösségekben, falusi gyülekezetekben és országosan is nagyon nagy az egyház felelőssége. Az elesettek felkarolása, a keresők gyülekezetbe fogadása, a gyengülő szociális intézményrendszer hiányainak pótlása olyan komoly feladatokat ró mindnyájunkra, melyekre korábban aligha számítottunk. Nagy lelki és anyagi erő kell mindehhez, amihez a mi földi életünkben csak ettől az egyszerű kijelentő mondatától várhatjuk az elhivatást: „...én élek, és ti is élni fogtok.”

Jézus nevét adom...

ILLYÉS ISTVÁN (1708)

Régi szokás szerint én is ma az én kedves hallgatóimnak megajándékozom. Nem is mást, hanem ugyanezen szent nevet, a Jézus nevét adom néktek újesztendői ajándékban, mert ennél böcsületesebbet, drágábbat és hasznosabbat nem találók. Először azért ajándékozom én ezt a szent nevet a tiszteletes egyházi rendeknek, prelátusoknak, lelkipásztoroknak úgy, mint jó Pásztort, mert ő magát annak nevezte, és pásztori méltóságos tisztit igazán és ugyan valóban végbevitté, midőn az egy elveszett juhok, az emberi nemzetet gondos nagy fáradsággal kereste, vállaira felvette, legeltette, szorgalmatos gondját viselte, példát adván a lelkipásztoroknak az ő pásztorságok alá bízott nyájjal mint kelljen nekik bannioi, úgymint kemény számadásra köteles őrállóknak.

A világi tekintetes felsőeknek, népek fejeknek, úgy a böcsületes nemes magisztrátusnak adom én másodsor újesztendői ajándékul ugyanezt, Jézus nevét úgy, mint Igazságot, mert ez is az ő titulusa. Kiről Isaiás mondotta: igazságban ítéli a szegényeket, és igazság szerént dorgál a földnek szelídiért. Miképpen dorgálta Isaiásnál amazokat, kik az árvának nem ítélték, és az özvegynek ügye bé nem ment hozzájuk. És nem sokkal alább azokat, kik megigazították az istentelent az ajándékért, és az igaznak igazságát elvették tőle.

A magisztrátusi jurisdictio, vagyis hatalom alatt lévő községet is itten ki nem felejttem. Ezeknek is azért harmadsor az engedelmes Jézust ajándékozom. Azt írja felőle az evangélista, hogy az ő gondviselő szüleinek engedelmes volt. Másutt pedig „az adópénzt, noha szabados volt attól, megfizette, hogy a vámos

tiszteket meg ne botránkoztassa”. Kötelesek a hatalmasság alatt valók az engedelmességre (azt mondja Szent Pál), mert nincs hatalmasság, hanem az Isten-től. Azokáért aki ellene áll a hatalmaságnak, az Isten rendelésének áll ellene, és kárhazatot szerez magának.

A keresztyén vitézek is (negyedszer), kik a szent religio mellett és hazánk őltalmáért véreket kiontani, életeket letenni készek, újesztendői ajándékra érdemesek. Bátor és erős szívűnek kell lenni a vitéznek; nem is találják fel azt jobban, mint a Jézus nevében. Mert írva vagyon: igen erős torony, bástya az Úr neve. Ehhez azért folyamodjanak a vitézek, hogy midőn az ő ellenségek szekerekben bíznak és lovakban, ők az Úr Jézus nevében kérjenek segítséget, és miként a vitéz Dávid a Góliát ellen, a seregek Urának nevében legyenek győzedelmesek.

Ti is immár (ötödösör), jámbor házasok, ajándék nélkül ne maradjatok. Vagyon is bizony szükségtek olyan ajándékra, mely a házasságbéli kemény keresztek, és amint Szent Pál szól, testi gyötrelmeket enyhítse, könnyebbítse. Ilyen a Jézus neve, ki a galileai kanabéli megfoghatkozott menyegzőben az ízetlen hideg vizet, a házasságbéli sok ízetlenségeknek képező symbolumát jóízű itallá, gyönyörködtető és szíveket melegítő borra változtatta.

Abban is pedig (hatodsor) tudatlan nem vagyok, hogy az özvegyek vigasztalás nélkül szűkölködnek. Valóban, bizony vigasztaló a Jézus neve, kiről, úgy jut eszembe, olvastam együtt, hogy akiket Názáretben (az hol nevelkedett) valami szomorúság olykor ért, nem másutt, hanem Jézusnál, a Mária és József fiánál kerestek vigasztalást. E' légyen azért ma az újesztendői ajándék a szomorú özvegyeknek, hogy ők is mondassák a

prófétával: vigadok az én Istenemben, az én Jézusomban. Egyébiránt amely özvegy másban keresi vigasságát, élvén megholt – azt mondja Szent Pál.

S hát immár (hetedszer) a szűzeknek mit adjak ajándékban? Virágot adok: a szűzek és minden igaz lelkek Völégényét. Aki magát gyöngyvirágnak nevezte. És ímé, noha téli időben, kinyílt ez a gyöngyvirág a Jesse gyökeréből Betlehemben. Ezt azért, ezt tegyék fejk felibe szépen illatozó bokréta gyanánt a tiszta életű ifjú legények, és fejeket ékesítő koszorú gyanánt a szűz leányzók; és megemlékezzenek arról, hogy az ő szűzességeknek fejr lilomát bé ne mocskolják, meg ne ferteztessék.

A míves embereknek (nyolcadsor) és egyéb munkásoknak azt ajándékozom, aki ácsember fiának Szent Máténál, ácsmívesnek Szent Márknál neveztetett. Ez pedig az ajándék arra szolgál nekik, hogy a magok munkájában és szorgalmatosságában ne bízzanak, hanem Jézus nevében eresszék meg Péterrel az ő hálójokat.

Minthogy pedig (kilencedszer) szűkölködő szegények is közöttünk vannak, ezeket is ajándék nélkül nem hagyom. Azt adom nekik ajándékul, akikben az Isten gazdagságának kincsei elrejtve vannak. És aki gazdag minnyájokhoz, akik ötet segítségül híják.

Végre (tizedszer) közösséggel minden híveknek adok ajándékot: oly ajándékot, amelyben ki-ki, ami nélkül szűkölködik, az Atya mindenható Úr Isten-től megnyerheti. A nyavalyás beteg egészséget, a háborúság-szenvedő szabadulást, a bűnös igazulást, az igaz vigasztalást; és ezeket ugyanezen életben, a másvilágon pedig az örök boldogságot. Mert maga mondotta az evangéliumban: ha mit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja néktek.

A BIBLIA ÉVE

Mózes első könyve

Görög és latin fordításban *genesis*, ami keletkezést, születést jelent. A „kezdek könyve” ugyanis a teremtett világ és Izrael kezdeteiről szól. A *Genesis* világgossá teszi, hogy a zsidó nép története összekapcsolódik a világ megteremtésével és az emberiség őstörténetével. Mert amiről az *Őszövetségben* olvasunk, az minden emberhez szól. Sokat tanulhatunk belőle Istenről, a teremtő Isten velünk kapcsolatos terveiről és nem utolsósorban arról, hogy miért is vagyunk mi, emberek ellenségesek embertársainkkal, és miért szegülünk szembe Istennel.

A *Genesisnek* két nagy tartalmi egysége van. Az első a világ teremtéséről és az emberiség őstörténetéről szól (1–11. rész); a második Izrael ősatyjának történetét öleli fel Ábrahámotól Józsefíg (12–50. rész).

A teremtés

A *Genesis* nemcsak arról tudósít, hogy Isten megteremtette a természetet. Arra is rámutat, hogy Isten „rendet terem” a világban. Ez a rend az, amire Isten rámondja, hogy „igen jó”. A teremtést a *Genesis* nem tudományos vagy történelmi, sőt még csak nem is emberi szempontból ábrázolja. Inkább Isten szempontjából. Különösen hangsúlyos az, hogy az univerzum és benne az ember léte nem véletlen baleset, hanem bölcs és szerető tervezés eredménye. Amikor azonban az első emberpár engedetlennek bizonyult Istennel szemben, az egész teremtési rend megsérült.

Teremtett világunk krízise, avagy az ökológiai válság

A *New York Times* egy vasárnapi száma papírskukságot kielégítéséhez 75 hektár erdőt kell kivágni... Egyetlen utasszállító gép tíz perc alatt két tonna szén-dioxidot termel... Földünkön az esőerdők pusztítása miatt minden órában 4500 hektár erdővel és 6 állattal veszünk szegényebbek... A világ népességének 33%-át kitevő gazdag országok a világban felhasznált energia 99%-át fogyasztják el évente...

Az ókori sáfároknak a javak tulajdonosa nagy hatalmat ruházott, amelyet azonban nem használhattak fel zsarnokkodásra és kártevésre, hanem csak a gazdaság felelős kezelésére, tudva, hogy egyszer számot kell adniuk az igazi gazdának arról, ami nem az övék. Isten az embert a teremtett világ sáfárává tette.

Az ember maga is része a teremtésnek. A megmérgezett teremtés megmérgezett emberiséget eredményez.

Isten a szenvedő természet segítségével siető ember munkájában jelen van, áldását és erejét adja hozzá.

„Az igazi filozófiának a tudat legkövetlenebb és legátfogóbb tényéből kell kiindulnia. Ez így hangzik: én olyan élet vagyok, amely élni akar, olyan élet közegében, amely élni akar.” (Albert Schweitzer)

A *Genesis* azáltal, hogy a természet (a teremtés) mélyebb értelmére vezet, megteremt a keresztény ökoetika alapjait is.

► Magyar Bibliatársulat

Útmutató

Örök Isten, mutasd meg nekem az utat, amelynél járom kell. Kísérj engem napról napra az új esztendőben. Jóságos Isten, őrizd meg engem, ha síkos a talaj a lábam alatt, és tarts szorosan, ha elesem. Ámen.

Ismeretlen szerző

VÍZKERESZT ÜNNEPE – Ef 3,2–6

Akkor van világos, amikor a másokban felismerem a testvért

Valaki szellemesen állapította meg egyszer, hogy olyan ez az ige, mint egy dió, amelyet először fel kell törni ahhoz, hogy hozzáférjünk a lényeghez. A levél írója valamilyen titokról beszél; olyan titokról, amely végre napvilágra került. Szavaiból kiderül az is, hogy nagyon fontosnak tartja ezt a felismerést: Krisztus óta nemcsak a zsidóknak, hanem a pogányoknak is szabad útjuk van Istenhez, mégpedig úgy, hogy előtte nem kell zsidókká lenniük. Lehet, hogy némelyek azt mondják most: „Ez lenne a nagy, a fontos titok? Hiszen ez régi közhely! A dió üres!” Csak óvatosan, kedves testvérem! Nem mondhatja az ember, hogy üres a dió, amíg fel nem törte.

E hír egykori újdonságát, lényegét csak akkor érthetjük meg, ha megismerjük, hogy mit jelentett az akkori keresztényeknek. Gondolatban most a Földközi-tenger keleti vidékén járunk, egy olyan városban, ahol a pogányok között egy kis zsidó közösség is él. Ez a zsidó közösség világosan és határozottan megkülönbözteti magát a többiekől. Itt van mindjárt a szombat megünneplése: mindenki más dolgozik, a zsidók nem. A pogány ünnepeken dúsán terített lakomákhoz hívogatják a közösség tagjait; a zsidók távol tartják magukat, nem

esznek együtt velük. Az *Őszövetség* népéhez való tartozás testükön viselt jele, a körülméletés is jól látszik, hiszen sportolnál és a fürdőben a férfiak mezítelenek. – Miközben pogány környezetük szabadon élt, a zsidó közösség tagjait az *őszövetségi* törvények fegyelmezték, de ők ezt nem tehernek, hanem kitüntetésnek tartották. Áthághatatlan fal választotta el az *Őszövetség* népét a pogányoktól.

Amikor közülük némelyek meghallották az evangéliumot, és Krisztus-követővé, keresztényé lettek, megváltozott a helyzet. Velük együtt sok pogány is keresztényé lett: görögök, rómaiak, afrikaiak, balkániaiak és más messze vidékekről valók – hiszen a Római Birodalom városai gyűjtőhelyei voltak a sokféle összesereglett különféle népcsoportoknak. A zsidókból és a pogányokból lett keresztények együtt ismerték meg Krisztus szeretetének hatalmát, erejét (Ef 2,14).

És megtörtént a csoda: leomlottak a falak – azok is, amelyek az urak és a rabzolgák, férfiak és asszonyok között voltak. Ezekben a gyülekezetekben megtörtént a kiengesztelődés, kiabrázolódt az emberiség egysége. A különbségek – a szombat, a körülméletés, a különféle étkészési szabályok – nem szűntek meg, de

a Krisztusban nyert megbékélés fényében ezek már nem hitkérdések, hanem olyan különbözőségek, mint az egy testhez tartozó kéz és láb különbözősége.

Krisztusban leomlanak a falak. Ez a textus magja. A dió fel van törve. Most kipróbáljuk, ízlik-e.

Kezdjük a vizsgálódást a magunk háza táján! Vajon a mi gyülekezetünk az egység és a legyőzött ellentétek képét mutatja-e? Nem uralkodik-e közöttünk is bizalmatlanság? Érdekcsoportok és székértáborok harca nem gerjeszt-e oly sokszor az egész gyülekezet életét megkeserítő feszültségeket közöttünk? Nem gondoljuk-e gyakran, hogy a másoknak kell megváltoznia, neki kell engednie, és neki kell alkalmazkodnia mindenben? Sok tennivalónk van még e téren, míg fenntartás nélkül elmondhatjuk: örökösársak, részestársak vagyunk, az egy Krisztus-test tagjai.

S mi a helyzet az ökumenében? Leomlottak-e közöttünk a falak? Talán az utóbbi évtizedekben valamivel alacsonyabbak lettek, és vannak kisebb átjárók is rajtuk, melyeken alkalmi találkozó idején kisebb csoportok kelnek át. Tagadhatatlan, ez fontos élmény a résztvevőknek. De a falakat nagyon nehéz lebontani, mert nem könnyű megválaszolni, mi a hit-, és mi a stíluskérdés.

A VASÁRNAP IGÉJE

Igénk figyelmeztet: sok minden van, amit hitkérdésnek tartotok, valójában azonban csak stíluskérdés. Ne tévelyg-jetek! Krisztus keresztye a kiengesztelődés jele, nem a szakadásé! Nem tagadhatjuk, nálunk is sok tennivaló van. Van söpörnivalónk a saját portánk előtt.

Jézus Krisztus a világ világgossága – hirdeti az egyház vízkeresztjének napján. Krisztus világgossága ebből az igéből most úgy ragyog ránk, hogy fényében felismerjük helyzetünket, tennivalóinkat – és talán felismerjük egymásban a testvért is. A címben olvasható mondatot egy Afrikában dolgozó misszionáriusnak mondta egy bennszülött, amikor azt kérdezte tőle, mi a biztos jele annak, hogy az éjszaka véget ért, és elkezdődött az új nap. Igen, ez a Krisztus világgosságában járók számára a legbiztosabb jel: felismerik a másokban a testvért.

Kedves testvéreim! Járjunk Krisztus szeretetének világgosságában!

■ ITTÉZS JÁNOS

Imádkozzunk! Urunk! Benned az igazi élet jelent meg, és a tökéletes szeretet napja kelt fel ebben a világban. Kérünk, üzd el életünkben is a bűn sötétjét, vídd győzelemre bennünk az igazi életet és a tiszta szeretetet, hogy mint a te tanítványaid, lámpásként ragyogjunk a világban. Ámen.

Oratio œcumenica

[Lektor:] Titkaid fényként tárulnak fel előttünk. Ebben a világgosságban látjuk a minket körülvevő világot.

Ébressz bennünk szánalmat a világ éhező népei iránt, a világ háborúzó népei iránt, a világ tudatlanságban élő népei iránt, a világ jövő nélküli népei iránt, a világ szenvedő népei iránt.

Hadd legyünk felelősek saját népünk felemelkedéséért! Hadd legyünk világgossággá az egyház, gyülekezetünk, benne mi magunk is itt a mulandó világban. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Titkaid fényként tárulnak fel előttünk. Ebben a világgosságban látjuk a minket körülvevő világot.

Ébressz bennünk szánalmat a hitélet vesztett egyház iránt, az útját nem találó egyház iránt, a bátoratlan egyház iránt, az egyház egységére lehetőséget nem találó egyház iránt, a téged feledő egyház iránt!

Engedd, hogy benned bízó népeddé legyünk, akik

nem fáradnak el az igazság keresésében! Hadd legyen világgossággá az egyház, gyülekezetünk, benne mi magunk is itt a mulandó világban. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Titkaid fényként tárulnak fel előttünk. Ebben a világgosságban látjuk a minket körülvevő világot.

Ébressz bennünk szánalmat a széthulló családokért, a gyászoló családokért, a betegségben kínlódó családokért, a reménytelen családokért!

Engedd, hogy közel engedjük magunkhoz és továbbítsuk a családi élet örömét! Hadd legyünk világgossággá az egyház, gyülekezetünk, benne mi magunk is itt a mulandó világban. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Titkaid fényként tárulnak fel előttünk. Ebben a világgosságban látjuk a minket körülvevő világot.

Ébressz bennünk szánalmat magányos társaink iránt,

félelmet hordozó társaink iránt, beteg társaink iránt, gyászoló társaink iránt, halni készülő társaink iránt!

Add a barátság, a segíteni tudás jó érzését életünkbe, hogy valóban társaink legyünk egymásnak! Hadd legyünk világgossággá az egyház, gyülekezetünk, benne mi magunk is itt a mulandó világban. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!
[Lektor:] Titkaid fényként tárulnak fel előttünk. Ebben a világgosságban látjuk a minket körülvevő világot.

Ébressz bennünk ijedséget saját elvesztésünk miatt, saját félelmünk miatt, saját magányosságunk miatt, saját rosszindulatunk miatt, saját bűnünk miatt!

Engedd, hogy elfogadva bocsánatodat új életben járjunk! Hadd legyünk világgossággá az egyház, gyülekezetünk, benne mi magunk is itt a mulandó világban. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket! Ámen.

AKI TITEKET HALLGAT...

Ki mondja ki az áment?

► **Előző számunkban az igehirdetés első mondatával foglalkoztunk, aláhívva karácsonyi jellegét: „Kegyelem nektek és békesség...” Ezúttal a prédikáció utolsó szava a témánk. Ugyanúgy ismétlődő, ezerszer hallott kifejezés. Tudatos használata és tudatos meghallása fontos mindannyiunk számára. Talán szokatlan, hogy az új esztendőt záróval kezdjük, az „ámen” azonban lehet a biztos, biztonságos kezdet kifejezése is, ha rá tudjuk mondani Isten hívó és küldő szavára 2008. év elején.**

Az igehirdetés – mint minden imádság és liturgikus szöveg – az ámennel ér véget (bár rossz nyelvek szerint nemegyszer előbb véget ér már, csak a lelkész nem találja az áment...). Miért hangzik el ez az ősi héber szó, ki mondja ki, és milyen értelemben használja? Igehirdetésről szóló sorozatunkban ezt is érdekes végiggondolnunk.

Ha fellapozzuk ismereteink virtuális szótárát, akkor az „ámen” szócikkhez a következőket rendezhetjük: *igen; úgy van; úgy legyen; hiszem; elfogadom; vállalom.* Vilá-

gos, hogy gazdag tartalmú, sokszínű jelentést hordozó szó, de bárhol fordítjuk is le magyarra, egyfajta bizonyosságot tükröz. Azt, hogy ami elhangzott, az igaz, megerősítendő. Egyetlen apró szó, amely a zsidó-keresztény kultúrában élők számára oly sokat mond. Vagy mégsem?

Ezzel is úgy vagyunk, mint a gyakran ismételt szavakkal, mondatokkal: kiüresednek, súlytalanná válnak. Csak megszokásból hangzanak el? Esetleg olyan funkciót töltenek be, amely az eredeti értelmükhöz méltónál kisebb jelentőségű? Nem veszély-e az, hogy az ámen is csupán szokásos végszóvá, üres záróformulává degradálódik? Motorikusan kimondjuk – vagy kimondja helyettünk más –, de nem figyelünk rá.

Jó lenne, ha egyre tudatosabbá válna az istentiszteleten való részvételünk, és így figyelnénk az igehirdetés tartalmára, illetve az azt keretező szavakra, mondatokra is. Ugyanakkor nem szabad elfelejtenünk, hogy a sokszor ismételt kifejezések belénk ivódva, néha tudat alatt is hatnak, s ha nem is mindig gondoljuk végig, hogy mit jelentenek, munkálkodnak bennünk. Ha tehát az értelmünkkel nem ragadjuk is meg mélyebb jelentésüket, a szánk kimondja azt, ami lényeges, a hitvallást, a bizonyosság szavát.

Az igehirdető által mondott ámen. Mai gyakorlatunk szerint maga a prédikátor mondja ki az áment az igehirdetés végén. Kétfelől közelíthetjük meg ezt a tényt. Az igehirdetés a lelkész (személyes) bizonyosságtétele Isten nagy tetteiről, megtapasztalt szeretetéről, az írott igében megismert jóságáról. Az e tanúságtételt befejező ámen megerősíti a hallottakat, semmi kétséget nem hagyó módon akarja bizonyítani a mondottak igazságát, valóságosságát.

Az igehirdetés emellett azonban – ahogyan erről rovatunk korábbi írásai is szóltak – *Isten szava*, amely emberek ajkán hangzik fel. Nem emberi gondolatok alkotják csupán, nem a lelkész tanulmányainak és szellemi-lelki képességeinek a „terméke”, hanem Isten igéje. És ennek az élő igének az elhangzása után csendül fel az utolsó szó: „Ámen.” Lehet ez Isten saját ámenje, amelyet igazolásként, elfogadásként mond ki. Maga a megszólaló Úr igazolja, vállalja azt, ami elhangzott.

A gyülekezet szava: *ámen*. Az „ámen” a gyülekezet szava és feladata. Ez a liturgia minden részében igaz – így az igehirdetéssel kapcsolatban is. A hallgató befogadja az elhangzottakat, és válaszol rájuk. Mi mást is válthatna ki az emberből

Isten életet adó szava, mint egyetértést, helyeslést? Lehet az ember tartózkodó, netán ellenálló, de előbb-utóbb, ha az ige elkezd működni benne, kimondja a bizonyosság szavát: ámen.

Hazánkban úgy alakult a liturgikus élet, hogy az evangélikus istentiszteleten a lelkész vette át a gyülekezettől az áment. Az ámen ugyanis feleletjellegű, és válaszfunkciót tölt be. Amit a lelkész mond – saját szavaként vagy Isten igéjeként –, arra a gyülekezet válaszol.

Jó lenne gyakorlattá tenni, hogy az igehirdetés végén (is) a gyülekezet válaszoljon ámenrel az elhangzottakra. Ehhez azonban az igehallgatóknak érezniük-tudniuk kell, hogy mikor ér véget a prédikáció. Akár abból, hogy a lelkész előbb maga is kimondja az áment, akár abból, hogy elhangzanak olyan hívó szavak, amelyekre szinte rávágja a gyülekezet a választ.

Isten ámenje. Ez a legizgalmasabb. Mert amire Isten kimondja az áment, az megvalósul. Isten teremtő szava ámenként hangzik. S amire ő azt mondja: úgy legyen, az úgy lesz. Örök vágya a hívó embernek, az igehirdetőnek és a gyülekezet tagjainak – mindannyiunknak, hogy ámen Isten ámenje legyen életünkön.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

IGE+HIRDETŐ

Fókuszban a Szentírás: 2008 a Biblia éve

Interjú dr. Pecsuk Ottóval, a Magyar Bibliatársulat Alapítvány főtítkárával

► Különleges esztendő az idei: a Biblia éve. Az alapötlet Európa német és francia nyelvű országaiból ered, ahol a hasonló nevű kezdeményezést 2003-ban tartották – nagy sikerrel. A protestáns egyházak és a római katolikus egyház összefogásával megvalósított akció révén a Szentírás valóban az érdeklődés középpontjába került, az ígérel nem élők számára is sikerült „felfedeztetni”. Ez az egyik legfőbb cél itthon is – hangsúlyozta beszélgetésünk kezdetén dr. Pecsuk Ottó, a Magyar Bibliatársulat Alapítvány (MBTA) főtítkára.

– Miként szeretnék ráirányítani a közfigyelmet a könyvek könyvére?

– Többféle programmal szeretnénk a Bibliát még nem vagy csupán kevésbé ismerők, egyáltalán a társadalom felé fordulni. Ezek egyike az *Ajánldkozz egy Bibliát 2008-ban!* „mozgalom”, amelynek meghirdetésével üryget kívánunk adni a gyülekezetek tagjainak arra, hogy kívülről szólítsanak meg, és akár beszélgetéseket is kezdeményezzenek a Szentírásról. Egy másik – az óriásplakátokhoz képest „költséghímélőbb” – ötletünk az, hogy központi helyen álló templomokon óriásmolnókkal hívjuk fel a járókelők figyelmét a Biblia évére és rendezvényeire – a fővárosban és vidéken egyaránt.

– Egyéb elgondolásairól az Evangelikus Élet 2007/27. számában megjelent, Önrel készült interjúból már értesülhettek lapunk olvasói. Akkor még csupán a tervekről beszélhetett, arról, hogy miként készülnek a szervezők – a Magyar Bibliatársulat Alapítvány, az egyes egyházak, illetve római katolikus részről a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat – a nálunk „Boldog, aki olvassa...” mottóval induló esztendőre. Mi történt azóta?

– A református és az evangélikus egyházban is megvalósítható az idej Képes Kálvin Kalendárium, illetve az Evangelikus naptár 2008. Mindkettő több írást szentel ennek a témának. Az MBTA tizenkét tagegyházához tartozó gyülekezeti tagok pedig már kezükbe vehették az *Öletár* című kiadványt, amely a bibliatársulat gyülekezeteknek szánt programjait összefoglalja. Kapható továbbá az a kötet, amely az *Újszövetséget* és a *Zsoltárok* könyvét tartalmazza. E kiadvány érdekessége, hogy az egyes szentírási könyvekhez rövid bevezetőket is közöl a „kezdő” bibliolvasók számára. Elkészült a Biblia évének a központi honlapja is: www.bibliaeve2008.hu. A honlap tartalmára és arra, hogy minél inkább naprakész információkat közöltsen, *Burján Tamás*, a „Biblia éve 2008” rendezvénysorozat programfelelőse ügyel. Nagy szükség volt rá, hogy megjelenjünk az interneten – nemcsak azért, mert napjainkban ez az egyik legfontosabb kommunikációs csatorna, hanem azért is, mert az összegyűjtött információk a világhálón széleskörűen kibővíthetők. Ezek az anyagok – amelyek részben az *Öletár* kiegészítői, részben pedig a gyülekezetekben vagy egyházi, illetve világi intézményekben rendezett eseményekről szóló híradások – reményeink szerint felhasználhatók 2008-ban a gyülekezetek életében és szolgálataiban is.

– Lapunk említett cikkében még csak utalt arra, hogy terveik szerint a hivatalos megnyitó az ökumenikus imahéten, a január 20. és 27. közötti időszakban lesz...

– A Biblia évének az ünnepélyes megnyitóját január 20-án, vasárnap a főváros XIII. kerületében, a Pozsonyi úti református templomban tartjuk; a rendezvénysorozat egy év múlva, a 2009. évi ökumenikus imahét idején ér majd véget.

– Mostanra nyilván kikristályosodtak a közös, katolikus-protestáns szervezésben megvalósuló központi rendezvények is.

A SZERZŐ FELVÉTELE

– Az első nagyobb közös program egy – a *Biblia háta és szerepe a szekuláris fogyasztói és mediátizált társadalomban* címet viselő – biblikus szimpózium lesz, amelyet június 23. és 26. között Esztergomban, a Szent Adalbert Lelkiségi és Konferencia-központban tartunk. A tanácskozást a tervek szerint D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök áhítata nyitja majd meg a bazilikában. Az első nap szorosabban véve a Biblia tartalmi kérdéseivel foglalkozik majd, a Biblia kijelentéstörténetével, a bibliamagyarázat fő irányelveivel. A második napon inkább a kommunikációé lesz a főszerep: a hallgatóság meghívott külföldi és magyar szakemberekkel – például a Bibliatársulatok Világszövetségének, a United Bible Societies-nek a szakembereivel – gondolkodhat együtt arról, hogy milyen módszerekkel lehetne közelebb vinni Isten igéjét a ma emberéhez, miként lehetne még érthetőbben átadni a ránk bízott üzenetet.

A másik kiemelkedő közös esemény egy bibliai témájú zeneművet bemutató hangverseny lesz szeptember 30-án a Művészetek Palotájában – római katoli-

kus, református, evangélikus kórusok, valamint egy zsidó kántor fellépésével.

Az ősz egy, a magyar bibliafordítások és -kiadások teljes történetét bemutató kiállítás és hozzá kapcsolódó előadásokat tartogat az érdeklődőknek. Az Országos Széchényi Könyvtárban megrendezendő, festményekkel, kéziratokkal, filmrészletekkel színesített tárlat november 21-én nyílik meg, és 2009 márciusáig tart nyitva. A kiállításról a könyvtár és a bibliatársulat katalógust is megjelentet.

Előkésszületben van ezenkívül még egy ógörög-magyar bilingvis *Újszövetség*, továbbá *Lőrincz Zoltán Jézus példázatai a festészetben* című könyve, valamint egy régi-új kiadvány, *Botyán János A magyar Biblia évszázadai* című műve is, amely 1986-ban jelent meg először. Nagyon jó stílusban megírta ismeretterjesztő és igencsak hiánypótló munkáról van szó, ezért szeretnénk volna frissíteni, bővíteni. Ebben dr. Fekete Csaba, a Debreceni Református Kollégium nagykönyvtárának főmunkatársa volt a segítségünkre. Az eredeti munka a magyar bibliafordítások történetét ismertette egészen 1975-ig, a protestáns új fordítás megjelenéséig. Ezt fogjuk bővíteni – egészen napjainkig.

– Az Ön által említett protestáns bibliafordítás megjelentése mérföldkő volt a magyar nyelvű kiadások történetében. Azóta azonban óta sok víz lefolyt a Dunán, már nemcsak olvasható, hanem kazettán, cd-n, sőt MP3 formátumban meg is hallgatható a Szentírás...

– A Bibliatársulat is megjelentette már a teljes *Újszövetséget* MP3 formátumban, most – a Biblia évének a keretében – az *Ószövetséget* is szeretnénk kiadni. Összességében elmondhatom: igyekeztünk mindent megtenni azért, hogy a legkülönbözőbb úton-módon, minél többekhez eljuthasson az ige. Ebbéli törekvésünk jegyében szervezünk például újabb „bibliaosztást” a hátrányos helyzetben élők között.

Legfontosabbaknak a Biblia éve helyi, gyülekezeti és civil kezdeményezéseit tartom, de természetesen nagy örömmre szolgál, hogy az egyház mellett már „a világ kíváncsiságát” is sikerült felkeltenünk. Többek között a Nemzeti, illetve a Szépművészeti Múzeum is jelezte már az érdeklődését, és megkeresett bennünket a Miskolci Galéria, valamint a szentendrei skanzen is: foglalkoznak azzal, hogy a saját kereteik között csatlakoznak a kezdeményezéshez. Emellett a Biblia éve megemléttetik az Európai Unió kulturális pályázataival kapcsolatos feladatokat végző Kultúrpoint Iroda honlapján is.

– *Idein az Evangelikus Élet hasábjain is új sorozat egészíti ki az igeközponitú rovatokat...*

– Több egyházi hetilap szerkesztője, szerkesztőbizottsága is magáévá tette azt az ajánlatunkat, hogy tömör, közérthető formában hétről hétre bemutassuk a Biblia egy-egy könyvét. Az *Evangelikus Élet* szerkesztőbizottságától azt a kitüntető lehetőséget kaptuk, hogy a Biblia évében a lap második oldalán lévő „kiemelt hasábon” világhatárunk meg az adott szentírási könyv központi üzenetét.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Kevesebbet vannak táppénzen a Bibliát olvasók

A Bibliát olvasók kevesebbet vannak táppénzen, lelkiismeretesebben töltik el munkaidőjüket, és jóval kevesebb bűntényt követnek el, így statisztikailag kimutathatóan nagyobb hasznot hajtának az államnak, mint vallásukat nem gyakorló embertársaik – mondta Ittész János, a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) elnök-püspöke az MTI-nek december végén adott interjúban azzal kapcsolatban, hogy idén a magyarországi történelmi keresztény egyházak a „Biblia éve 2008” elnevezésű rendezvénysorozatnak adnak otthont.

A Biblia olvasása egyúttal az önpusztítás elutasítását, a család iránti nagyobb felelősségvállalást és a nagyobb közösségek, így a nemzet iránti elkötelezettséget is eredményezheti a Magartartáskutató Intézet adatai szerint – ismertette a kutatások eredményeit Ittész János. Az MEE ezért nagy hangsúlyt helyez arra, hogy hívei napi kapcsolatban legyenek a Bibliával, valamint reményét fejezi ki, hogy a Biblia éve segíti terjesztését a keresztény hit alapvető gondolatait azok számára is, akiknek a vallás eddig nem volt különösen fontos. Az egyház vezetése bízik abban, hogy a Biblia éve, amelynek szervezőgárdájában *Fabiny Tamás* evangélikus püspök képviseli az egyházat, nemcsak egy kiállítással, koncerttel egybekötött látványos akcióorozat lesz, hanem mélyebben megismerteti az evangéliumot az emberekkel – emelte ki az elnök-püspök.

Az evangélikus egyházban a gyülekezeti taggá válást jelentő konfirmációs ünnepségen az új tagok Bibliát kapnak, ami nem csupán gesztus, hanem útmutatás is – hangsúlyozta.

Az evangélikus elnök-püspök kiemelte: a protestantizmus egyik legnagyobb reformja az anyanyelven való prédikáció és a Biblia lefordítása volt, amelyet *Luther Márton*, az evangélikus egyház alapítója indított el. Már most elkezdtek szervezni a reformáció kezdetének – 1517. október 31. – ötszázadik évfordulóját megünneplő rendezvénysorozatot, melynek keretében teológiai szimpóziumokat, konferenciákat, kiállításokat tartanak majd, valamint a Luther-végrendelet publikációját is tervbe vették – tette hozzá.

► MTI

A Jóisten fogadja aranyosan

Általában már december elején kézbe veszem a következő évre szóló bibliaolvasó *Útmutatót*. Ilyenkor – egybeként – megnézem a tiszteletré méltó hernhuti közösség által kijelölt évi igét. 2008-ban az a jézusi mondat mutatja az utat: „...én élek, és ti is élni fogtok.” (Jn 14,19) Tudom, hogy a világ közel ötven országában tekintik az esztendő vezérigéjének ezt a mondatot, most mégis az egészen személyes vonatkozásokat próbálom végiggondolni. Eszembe jut, hogy igazán akkor ütött szíven ez a mindenféle pártostól mentes jézusi ígéret, amikor teológushallgatóként egy fiatalon meghalt lelkészársunk sírját álltuk körül. Idővel aztán többször prédikáltam és tanítottam róla, a hittanosoknak pedig mindig amolyan aranymondásként adtam fel.

Ezekben a hetekben Jézus mondata számomra nem prédikációs alapige, tananyag vagy írásmagyarázati feladat, hanem a vigasz forrása. Annnyira személyes, hogy magam sem tudom, milyen mértékben szabad nyilvánosan szólnom róla. Meghalt az édesapám. A gyász nemcsak az enyém, hanem édesanyámé, testvéreimé és számos családtagé is. Kinek-kinek szinte intim ügye. Ugyanakkor százszer és ezerszer megtapasztalom, hogy sokan megsíratták őt. A gyásznak ez a személyes és közösségi jellege ugyanúgy megfér egymás mellett, mint Pál apostol levelében ez a két íge: „Egymás terhet hordozzátok...” (Gal 6,2), illetve: „...mindenki a maga terhet hordozza.” (Gal 6,5) Természetesen

nagy ajándék a megkülönböztetés tudománya: melyek azok a terhek, amelyeket csak mi hordozhatunk, és melyek azok, amelyeket megoszthatunk egymással?

„Én élek, és ti is élni fogtok.” A mondat Jézus búcsúbeszédében hangzott el, amikor bátorította hátramaradó tanítványait. Vigasztalni azonban korántsem könnyű. A kívülálló sokszor nem tud mit kezdeni más szenvedésével. Amikor Jóbot testi-lelki csapások sújtották, és fekélyes testét cserépdarabokkal vakargatta, barátai hideg fejjel meg akarták magyarázni neki a szenvedés értelmét. Ő ezt mondta nekik: „Miért akartok hiábavalósággal vigasztalni? Válaszaikatokból a rosszindulat beszél.” (Jób 21,34) Ez a hiábavalóság azért is kétségbeesítő, mert korábban ő maga már meg is mondta, mivel tudnák őt segíteni: „Hallgassátok meg figyelmesen szavamat, ezzel vigasztaljátok!” (Jób 21,2) A szenvedő ember jelzést ad. Szavaival – vagy éppen hallgatásával.

Az Ószövetség legnagyobb vigasztalója Ézsaiás. „Vigasztaljátok, vigasztaljátok népeimet!” – hangzik nála a szolidaritásnak ez a leghitelesebb mondata (Ézs 40,1). A száműzött, szétszóródott és hitevesztett népet valóban vigasztalni kellett. *Szilágyi Domokos*, a több szempontból is tragikus sorsú erdélyi költő így ír egy versében: „Szégyen a szó, ha nem vigasz, / szégyen a vers, ha nem igaz. / Igaz vagyok s szégyentelen, / akárcsak a történelem.” Igaztalan és vigasztalan korban élve újra és újra rádöbbenhetünk, hogy Isten a legfőbb

ÉGTÁJOLÓ

vigasztaló. A zsoltárost szikár, amolyan férfias vigaszkeresés jellemzi: „...vessződ és botod megvizsgáld engem” (Zsolt 23,4). Ézsaiás gyengédsége azonban Istenben – merész módon – az anya vigasztalását látja: „Ahogyan az anya vigasztalja fiát, úgy vigasztalok én titeket...” (Ézs 66,13)

A Szentháromság Isten vigasztal. A teremtő Isten, akiben, mint láttuk, egyszerre van jelen a férfi és a nő princípium. A megváltó Isten, hiszen Jézusról joggal valljuk egy énekünkben: „Ó, Jézus, kincsem, vigaszom...” (ÉÉ 503,1) A megszentelő Isten, hiszen búcsúbeszédében a Szentlélekről mondja Jézus, hogy ő a Paraklétosz, a Vigasztaló.

A vigasztalás kertjében tett bibliai körsetánk során visszajutottunk tehát Jézus búcsúbeszédéhez, amelyben az „én élek, és ti is élni fogtok” évi ige szerepel. Ebben az összefüggésben Mesterünk ezt is igérei: „Nem hagyjak titeket árván...” (Jn 14,18)

A Biblia mellett az irodalomból is méríthetünk vigaszt. Ahogy most fellapozok egy-egy kötetet, nemcsak betűket látok, hanem szavakat is hallok. Aty vessorai számomra már mindig *Latino-*

vits Zoltán sírása fülön hangján szólalnak meg: „S akik még vagytok, őrzőn, árván, / Őrzők: vigyázzatok a strázsán.” (*Intés az őrzőkhöz*) Pilinszky János monumentális versét pedig öröklék az ő saját előadásában hallom, amint cigarettafüst mögül, fojtott hangon mondja: „Ismeritek az évek vonulását, / az éveket a gyűrött földeken? / És ismeritek a mulandóság rancát, / ismeritek törődött kézfejem? / És tudjátok nevét az árvaságnak?” (*Apokrif*) Reményik Sándor versét olvasva csak hallani vélem a halk szavú kolozsvári költő hangját: „...árvaság csak egy van, feleim: / Az erdőn kívül lenni. / Otthon-talannak, hazátlanok lenni. / Nagyvárosok rideg utcakövén / A szélről seperetenni. / Sok más szeméttel összekevertetni. / Árvaság csak ez egy van, feleim.” (*Halotti beszéd a hulló leveleknek*)

Jézus mindegyik árvaságot ismeri. Atyét, Pilinszkyét, Reményikét. A te árvaságodat és az enyémet. Azok árvaságát, akik édesapjukat, édesanyjukat veszítették el. A kik házastársukat, Testvérüket, Gyermekeiket. Azok árvaságát, akik soha nem ismerték szüleiket, mert nevelőotthonban nőttek fel. Azok árvaságát, akiknek vannak ugyan szüleik, de otthonukban nem hangzik emberi szó. Árva Bethlen Kata évszázadokon átívelő árvaságát és Mórincz Zsigmond törekény Árvácskájának árvaságát. Azok árvaságát, akik megszöktek hazulról, és kóborolnak valahol a világban. Azok árvaságát, akik nem tudják megszólítani a mennyi Atyát.

„Én élek, és ti is élni fogtok.” Jézus szava megvigasztal. Ezt adhatjuk tovább egymásnak. Az egyházban – *A schmalkaldeni cikkek* című reformátori hitvallás értelmében – megvalósulhat a „mutuum colloquium et consolatio fratrum”, vagyis a testvérek egymás közötti beszélgetése és vigasztalódása. Régióta hirdetem, hogy beszélgető egyházzá kell lennünk. Most úgy érzem, a hangsúlyt egyre inkább a másik szóra, a consolatio-ra kell tennünk, és vigasztaló egyházzá kell válnunk. Családommal együtt napról napra ebben élek. Köszönet ezért a közösségért. Egy-egy felelősenit beszélgetésért, ilhletett módon megrajzolt portréért, elküldött fényképpért, bibliai ígéért, szavak nélküli együttérzésért.

Jó testvérem – erdélyi lelkész – így bátorított: „Miféleink így mondják: a Jóisten fogadja aranyosan.” Jó, hogy a megvigasztalt közössége és vigasztaló egyház lehetünk.

Fabiny Tamás püspök Északi Egyházkerület

A Biblia könyvei

Mózes első könyve

Tudományos neve *Genesis*, amelynek jelentése: eredet, származás. Ötven fejezetből áll. Két nagy részre oszlik: az úgynevezett őstörténetre, amely leírja a világ teremtését és az emberiség kezdetének történetét, valamint az ősatyákat (patriárkákat) bemutató fejezetekre. Ábrahám, Izsák és Jákób életének bemutatása után József életútját is végigkísérhetjük benne.

Ádám és Éva kiűzése a paradicsomból

Mózes második könyve

Tudományos neve *Exodus*, amelynek jelentése: kivonulás. Negyven fejezetből áll. A könyv tartalmilag két nagy csoportra osztható: elbeszélésekre, valamint törvényekre és jogszabályokra.

Megismerhetjük belőle Izrael népének egyiptombeli életét és Mózes történetét születésétől kezdve a pusztába való menekülésén át az Úrtól való elhívásáig. Elovashatjuk a tíz csapás, illetve az egyiptomi kivonulás leírását. Nyomon követhetjük a pusztában vándorló zsidó nép mindennapjait egészen a Sínai-hegyi kőtáblák, a *Tízparancsolat* átadásáig.

A történeti elbeszéléseken kívül törvényeket találunk benne. A legnevezetesebb gyűjtemény az úgynevezett *Szövetség könyve*. Az ebben található törvények az izraeli igazságszolgáltatás alaptörvényeivé váltak, de vallási jellegű rendelkezéseket is tartalmaz.

Mózes harmadik könyve

Tudományos neve *Leviticus*, azaz „a lévitákról szóló”. Huszonhét fejezetből áll. A könyv onnan kapta a nevét, hogy a lévita papságra vonatkozó törvényeket tartalmazza.

Rögzíti a törvényeket, az áldozati előírásokat, illetve leírja, hogy miként kell az ünnepeket megtartani – vagyis kultuszi rendelkezésekkel van tele a következő beosztásban: az első hét fejezet az áldozatokról szól; a 8–10. az első papokról és arról, hogy miként mutattak be áldozatot. A 11–15. tisztasági törvényeket tartalmaz; a 16. a nagy engesztelési ünnepéről, a 17–26. az úgynevezett szentségtörvényről szól; a 27. a fogadalmak megváltását írja le.

Bábel tornya

Mózes negyedik könyve

Tudományos neve *Numeri*, azaz a számok könyve. Harminchat fejezetből áll. A pusztában vándorló nép megszámlálásáról kapta a nevét.

A könyv három szakaszra oszlik. Az első a léviták szolgálatáról és a tábor rendjéről szóló rendelkezéseket tartalmazza. A második szakasz a pusztai vándorlás történetét mondja el a Sínai-hegytől Kádésig, azaz a pihenőhelyig, ahol Isten vizet fakaszt a sziklából, Mózes és Áron megtudják, hogy nem mehetnek be az ígéret földjére, és Mózes kémeket küld ki Kánaánba. A harmadik szakasz a Jordántól keletre eső területek elfoglalásáról ír. Itt van szó többek között az ércbíróról, Bálám történetéről, a népszámlálásról és arról, hogy Józsué lesz Mózes utódja. A könyv törvényeket is tartalmaz.

Mózes ötödik könyve

Tudományos neve *Deuteronomium*, azaz a törvény megismétlése. Harmincnégy fejezetből áll. Az első tizenegy fejezetben Mózes beszél a néphez, visszatérve a pusztai vándorlásra. A többi fejezetben a törvény áttekintése, illetve prédikációk olvashatók. A könyv zárószakasza Mózes búcsúját mondja el, aki átadja tisztjét Józsuének. Az utolsó fejezetből megtudjuk, hogyan ment fel Mózes a Nebó hegyére, ahonnan – még mielőtt meghalt – megpillanthatta az ígéret földjét.

Józsué könyve

Huszonnégy fejezetből áll. A könyv eredetileg arról kapta a nevét, hogy kizárólag annak az időszaknak az eseményeit tárgyalja, amelyben Józsué volt Izrael vezetője. A könyv három fő részre osztható: az első elmondja, hogy Józsué vezetésével Izrael törzsei elfoglalták a Jordántól nyugatra eső területeket. A második az országok a törzsek közötti felosztásáról szól, a harmadik rész pedig Józsué búcsúbeszédét tartalmazza.

Megérkezés Kánaán földjére

A Bírak könyve

Huszonegy fejezetből áll. A kutatásokat végző tudósok megállapították, hogy a könyv hosszabb ideig tartó gyűjtés és az anyag többszöri átdolgozása, bővítése nyomán jött létre. Négy fő részre tagolható; kapcsolódik a Józsué könyvében leírt honfoglaláshoz. A második részben folytatódik Izrael népének története a bírakhoz kapcsolódó történelmi háttér leírásával. A harmadik fő rész tartalmazza a bírakról szóló elbeszéléseket; Otniél, Éhúd, Samgar, Debóra és Bírak, Gedeon, Tóla és Jáir, Jefe, Ibcán, Élon, Abdón és Sámson tetteiről olvashatunk. Két függelék alkotja a negyedik részt, amely a Dánban létesült szentély történetét mondja el, illetve Benjámin törzsének életéről számol be.

Ruth könyve

Négy fejezetből áll. A könyv elmeséli, hogyan lett egy hűséges móábita leányból Izrael leánya és Dávid király dédanyja.

Mózes lejön a Sínai-hegyről

Sámuel első könyve

Harmincegy fejezetből áll. A könyv leírja Sámuel próféta születését, gyermek- és ifjúkorát, a szövetség ládájának történetét, Izrael megtérését és Sámuelnek a filiszteusok felett aratot győzelmét. Beszámol a királyság kezdetéről, Saul kiválasztásáról, királlyá választásáról, illetve háborúiról. Elmeséli Dávid kiválasztását és királlyá való felkenését, Góliáttal való csatáját, Saul udvarában töltött napjait, majd onnan való menekülését és bujdosását. A könyv végül leírja a Gilboa-hegy csatát és Saul halálát.

Sámuel második könyve

Huszonnégy fejezetből áll. A könyv elején olvashatunk Dávid uralkodásának kezdeteiről: hogyan gyászolja meg a halott Sault és Jonátánt, hogyan lesz először Júda, majd egész Izrael királya; hogyan foglalja el Jeruzsálemet, és viteti oda a szövetség ládáját. Olvashatunk templomépítési tervéről, illetve listát kapunk győzelmeiről és tisztviselőiről. A második rész leírja Ammon ellen vívott háborúját, illetve Betsabé történetét. A 13–18. fejezet Absolon életét idézi fel, majd azt, hogyan ismerte el újra királynak Dávidot Júda és Izrael, és hogyan lázadt fel Seba. A függeléknek tekintett utolsó három fejezet Dávid király életéből idéz.

A királyok első könyve

Huszonkét fejezetből áll. A könyv a tartalmáról kapta a nevét: Júda és Izrael királyainak történetét írja le. Sámuel könyvéhez hasonlóan eredetileg a *Királyok könyve* is egy könyv volt; csak 1448 óta van két könyvre osztva a héber szövegekben is. Olvashatunk benne Dávid uralkodásának a végéről, végrendekezéséről és haláláról, Salamon trónra lépéséről, bölcsességéről, birodalmának szervezéséről, a jeruzsálemi templom építéséről, az uralkodó sikereiről és korának árnyoldalairól. A könyv leírja, hogyan szakadt ketté az ország, majd párhuzamosan sorra veszi a két ország királyait, illetve az akkor élt prófétákat – így például Illést és Mikeást.

A királyok második könyve

Huszonöt fejezetből áll. Folytatja a királyoknak, illetve a két ország történetének a számbavételét. A könyvben olvasható Illés próféta mennybemenetelének leírása, valamint részletek Elizeus, Hóseás és Ezdrás próféták munkásságából. A próféták kezdetől fogva ott vannak a királyok mellett. Ők képviselik az Urat, illetve tudatják a királyokkal és a néppel az Úr akaratát. Ezért kapnak nagy hangsúlyt a próféta személyek a *Királyok könyvében*.

A krónikák első könyve

Huszonkilenc fejezetből áll. A Krisztus előtti 3. században keletkezett könyv a választott nép történetét írja le a világ teremtésétől Dávid király haláláig, uralkodásának végéig.

A krónikák második könyve

Harminchat fejezetből áll. Folytatódik a zsidók történetének leírása Salamon uralkodásától kezdve egészen a babiloni fogság végéig, amikor is Círus perzsa király megengedi a népnek, hogy hazatérjen.

Ezdrás könyve

Tíz fejezetből áll. A könyv Círus király kiáltványával kezdődik, amelyben enge-

Dávid győzelme Góliát felett

délyt ad a fogságból való hazatérésre, illetve parancsba adja a jeruzsálemi templom újjáépítését. A könyv tartalmazza a hazatérők névsorát, illetve a templomépítés történetét. A hetvenéves fogságból hazatértek között volt Ezdrás pap is, aki jól ismerte Isten törvényét, és igyekezett helyreállítani az istentiszteleti életet.

Nehémiás könyve

Tizenhárom fejezetből áll. A könyv elbeszéli Nehémiás történetét. A próféta a perzsa király pohárnoka volt. Értesült a hazájába visszatért zsidóság szenvedéséről és Jeruzsálem romos állapotáról, ezért engedélyt kért a királytól rá, hogy hazatérhessen, és újjáépíthesse a fővárost. A templom ugyan már elkészült, de a város teljesen védtelen volt a samaritánusok támadásaival szemben. Nehémiás felfegyverezte Izraelt, és közben építettek a falakat is. Amikor elkészültek, a próféta felolvasta nekik Isten törvényét. Ezek után visszatért Perzsiába. A nép azonban visszaesett régi bűnébe, ezért újra elment hozzájuk, hogy megtérésre szólítsa fel őket.

Eszter könyve

Tíz fejezetből áll. A könyv Eszternek, egy olyan zsidó lánynak a története, akit a családja a szabadulás után sem tért vissza Izrael földjére. A Perzsa Birodalom tartományában maradt zsidók a pogány környezetben is hűségesek maradtak Istenükhöz, és igyekeztek megtartani az ősoktól örökölt hagyományokat. A királyi udvar egyik főembere ezért elhatározta, hogy kiírja őket. A népet az időközben a perzsa király feleségévé lett Eszter mentette meg a haláltól. Ehhez kötődik a zsidók purim ünnepe.

Jób könyve

Negyenkét fejezetből áll. A könyv egy istenfélő, becsületes ember történetét írja le, akit a sátán – Isten engedélyével – próbára tett. Mindenét elvehette, Jób akkor sem tagadta meg Istent, az Úrhoz való hűsége tőretlen maradt. Ezt látva az Úr bőségesen megjutalmazta őt.

A Zsoltárok könyve

Százötven fejezetből áll. A könyv százötven imádságot és dicső éneket tartalmaz; jelentős részüknek Dávid király a szerzője, de Mózes és Salamon nevét is láthatjuk néhelykor a feliratokban. Több zsoltár felett olvasható a „zarándokéneke” felirat; ez a babiloni fogságból hazatérő zsidók ajkán született énekekre is utalhat. Megkülönböztetünk történeti, tanító, hálaadó, bünbánati és messiási zsoltárokat.

A Példabeszédek könyve

Harmincegy fejezetből áll. A könyv tömör, bölcs mondások gyűjteménye, amelyeket az előljáró szöveg és egyes fejezetcímek Salamon királynak tulajdonítanak.

A Prédikátor könyve

Tizenkét fejezetből áll. A könyv a zsidó Biblia egészen egyedi gondolatiságú műve. A csaknem mindig önéletrajzi formában megfogalmazott reflexiók, vallomások, törvényi elvek és megfontolások arra szolgálnak, hogy a szerző felhívja olvasói figyelmét az emberi létezés céljára mint tipikusan bölcséleti kérdésre.

Énekek éneke

Nyolc fejezetből áll. A könyv szerelmiéneke-gyűjtemény, amelynek alapjául egy, a lakodalomhoz kötődő szokás szolgál. Az elnyúló esküvői ünnepség alatt a házasulandókat az ünnep királyának és

Ószövetség

királynőjének rangjával illették, s egy speciális – trónnak elnevezett – asztalhoz ültették őket. A vendégek tiszteletükre himnusokat, régi lakodalmi dalokat énekeltek. Az *Énekek éneke* is ilyen dalgűjtemény. A kanonikus iratok közé való bekerülését az énekek allegorikus értelmezésének köszönheti: Jézus a völegény, az egyház a menyasszony.

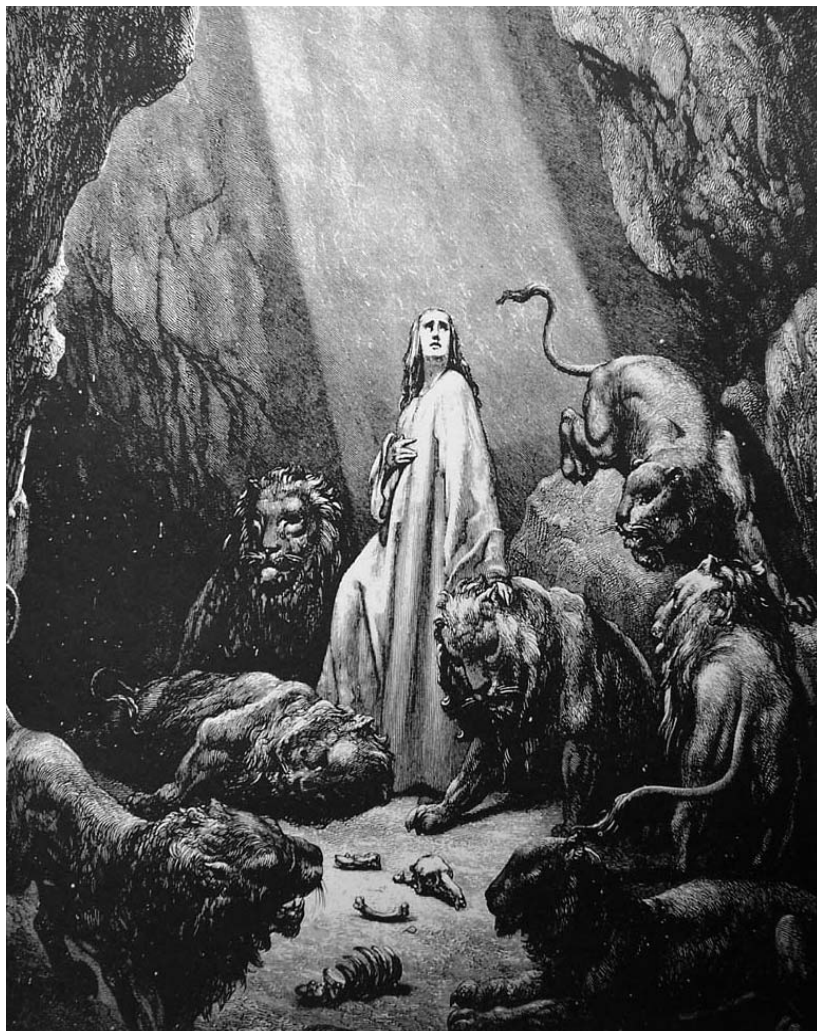
Eszter lakomát ad

Ézsaiás próféta könyve

Hatvanhat fejezetből áll. A könyvet három próféta írásának tartják. Az első rész leírja Ézsaiás próféta elhívását, tetteit. A második rész szerzője ismeretlen próféta, aki a fogság vége felé élt. Azzal az örömhírral fordult népéhez, hogy szolgálásuk hamarosan véget ér. Az 55–56. fejezet a fogság után működő névtelen prófétától származik, és a vigasztalás könyvének nevezik. Babilon legyőzését és a szabadulást jövendölte meg benne a próféta. Reménységet ébresztett azokban, akik elcsüggedtek. Azt hirdette, hogy a pogányok is részesülnek Isten ajándékaiból.

Jeremiás próféta könyve

Ötvenkét fejezetből áll. A próféták közül Jeremiás személyéről és életéről tudunk a legtöbbet. A könyvet a későbbi korokban többször átdolgozták; mai formájában négyféle anyagot tartalmaz: prófétai mondásokat, prózai prédikációkat, Jeremiás saját szavait önmagáról, illetve tudósításokat. Prófétai működését négy időszakokra oszthatjuk. Az első szakasz az elhívástól Jósias király reformjáig tart.

Dániel próféta az oroszlánok között

A második szakasz Jójákim király uralkodásának idejére esik. Ekkor főleg a templom és a kultusz problémáival foglalkozott a próféta, és emiatt összeütközésbe került a papsággal és magával a királlyal is. A harmadik szakasz Cidkijjá országglásának idejéhez kötődik. Ekkor elsősorban politikai szerepet vállalt Jeremiás. A negyedik szakasz a legrövidebb: Jeruzsálem elfoglalásától Jeremiás Egyiptomba hurcolásáig terjed, szólva a próféta által ott eltöltött rövid időszakról. Jeremiás prófétai igehirdetésének legjellemzőbb vonása az, hogy egységben látja a politikai, a vallási és az erkölcsi életet. Próféciái így a nép egész életét átfogják, egységben szemlélik.

Jeremiás siralmi

Öt fejezetből áll. A könyv gyászének-gűjtemény. Jeremiás büntudatot és megtérést akart ébreszteni népében, ezért hirdette Jeruzsálem pusztulását. A próféta beteljesedett – a pusztulás a bűn büntetése volt. Jeremiás maga is átélte az isteni ítéletet, de nem feledkezett meg az Úr könyörülő szeretetéről sem – előretekintett, és imádságot mondott a nép szabadulásáért.

Ezékiel próféta könyve

Negyvennyolc fejezetből áll. A könyv szerzője pap volt, akit Jeruzsálem ostromakor Babilonba vittek, ahol fogolytáborban élt. Itt hívta el őt Isten arra, hogy prófétai szóval vigasztalja és intse fogolytársait. A könyvben Isten üzenete képekben, látomásokban jelenik meg. A próféta Isten akaratát nemcsak hirdette, hanem szemléltette is. A fogságban szenvedő népet Ezékiel igehirdetése tartotta meg a hitben. Nemcsak a fogság utáni papi teológia atyjának tekinthető, de az ő próféciáiban jelentkeznek a későbbi apokaliptika elemei is.

Dániel próféta könyve

Tizenkét fejezetből áll. Az első hét a Kr. e. 3. századból való; a többi jóval később keletkezett. A könyv egy Babilonba hurcolt zsidó fiatalember életét mutatja be, aki a pogány környezetben is kitart Istene és vallása mellett. Küldetése volt, hogy biztassa népét: bár mindenüket elvesztették, az Úr továbbra is él. A könyv második része apokaliptikus

irat, amely sokat ír Isten eljövendő országáról.

Hóseás próféta könyve

Tizennyolc fejezetből áll. A könyv felirata arra utal, hogy Hóseás Észak-Izrael történetének utolsó évtizedeiben működött, kortársa lehetett Ámóznak, és II. Jeroboám korában kezdett prófétálni. Az első három fejezet egy parázna nővel kötött házasságát írja le, amelyre az Úr parancsára lépett. A feleség hűtlen lett, de ő visszafogadta. A történet Isten és Izrael viszonyát jelképezi. A könyv többi részében kisebb próféciákat és mondásokat találunk.

Jóel könyve

Négy fejezetből áll. A könyv két egységre oszlik: a sáskajárást – mint az Úr napjának előhírnökét –, valamint az Úr napját leíróra. A próféta azt javasolja népének, hogy szálljon magába, és tartson bűnbánatot. A 3. fejezetben a Lélek kitöltését jövendöli – Péter apostol pünkösti prédikációjában Jóel próféta szavaira hivatkozott.

Ámós próféta könyve

Kilenc fejezetből áll. Az Ószövetség legrégebbi teljes könyve, Ámós pedig az Ószövetség első író-prófétája. A könyv valószínűleg csak a fogság utáni időben nyerte el végső formáját, de maguk a próféciák már nem sokkal Ámós halála után megvoltak írásban. Ezek majdnem kizárólag ítéletet hirdetnek, azt, hogy az Úr megbünteti bűneiért az északi országot. Világosan tükrözik a II. Jeroboám korabeli Izrael politikai, társadalmi és vallási helyzetét.

Abdiás próféta könyve

Egy fejezetből áll. A könyv tulajdonképpen anonim irat, ugyanis a feliratban szereplő „Obadiah” szó jelentése az Úr szolgálója, azaz próféta. Elképzelhető azonban, hogy mégis tulajdonnév, de az író személyéről nem tudunk meg többet. Ézsau leszármazottai voltak az edomiták, Izrael népének rokonai. Amikor a választott nép Egyiptomból Kánaán földjére vonult, az edomiták nem engedték meg, hogy átmenjenek az országukon. Később kárörömmel nézték Jeruzsálem pusztulását, a lakosság elhurcolását. Az Edomon át Egyiptomba menekülő zsidókat legyilkolták. Abdiás szemtanúja lehetett Jeruzsálem pusztulásának. Amikor az arab törzsek fenyegették Edomot, prófétai kijelentést kapott az Úrtól, és ítéletet hirdetett Edom ellen, amely később be is teljesedett.

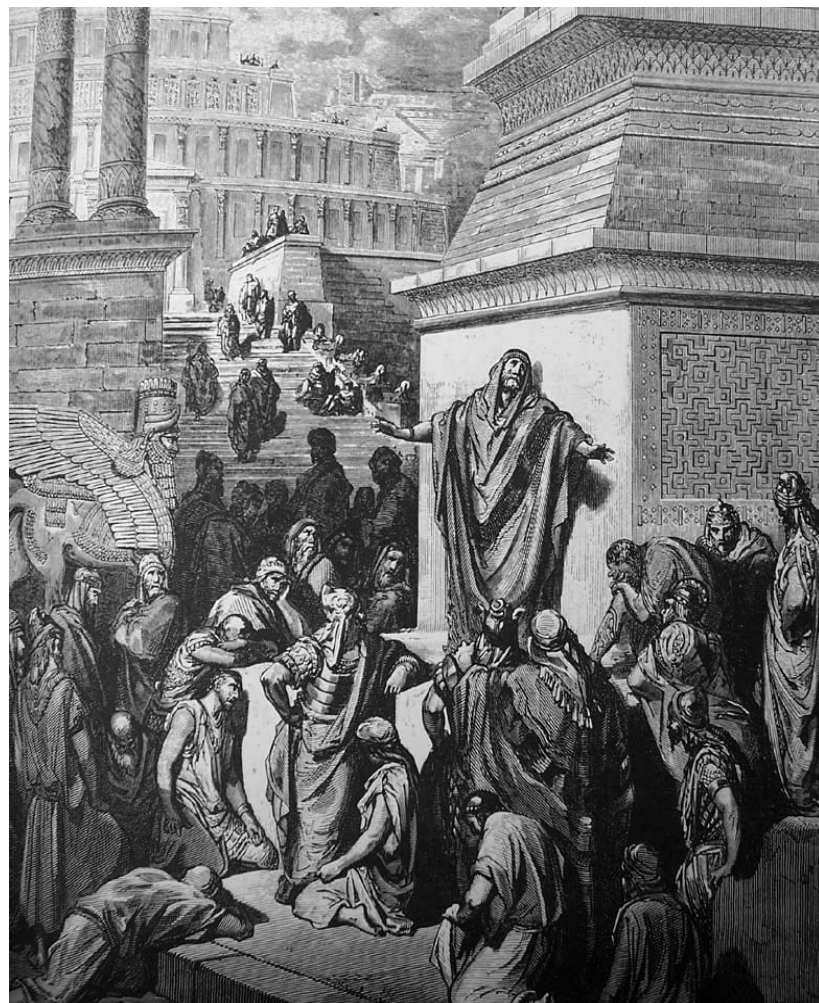
Jónás próféta könyve

Négy fejezetből áll. A könyv az úgynevezett prófétalegendákhoz tartozik – nem prófétai beszédek tartalmaznak, hanem egy prófétának a történetét. Jónás maga történeti személy volt, a Názáret-től északkeletre fekvő Gat-Héferből származott, és II. Jeroboám idejében Ámós kortársaként működött Észak-Izraelben. A könyv tanítást ad arról, hogy az Úr kegyelme, irgalmassága nemcsak Izraelre terjed ki, hanem más nemzetekre is.

Mikeás próféta könyve

Hét fejezetből áll. A könyv felirata szerint Mikeás Ézsaiás kortársa volt. A próféta Jeruzsálemben szólaltatta meg Isten üzenetét. Gyászba öltözve, mezítláb járta a várost, és prédikált. Fellepett a nép vezetői ellen, megfeddte a papokat, mert elmulasztották kötelességüket. Ostorozta a pénzimádatot. Könyvében olvashatunk a messiás eljövételéről; teljes bizonyossággal kijelenti, hogy Betlehemben fog megszületni a Megváltó.

Összeállította BODA ZSUZSA. Az illusztrációként használt GUSTAVE DORÉ-metszetekkel díszített bibliakiadás 1866-ban jelent meg Angliában.

Jónás próféta megtérésre szólít fel Ninivében

Náhum próféta könyve

Három fejezetből áll. A könyv prófétai beszédei Ninivének, Assíria fővárosának a közeli bukásáról szólnak. A jövendölés hamarosan beteljesedett: a médekkel szövetséges babiloniak elfoglalták és lerombolták Ninivét.

Mikeás próféta bűnbánatra int

Habakuk próféta könyve

Három fejezetből áll. A könyv spontán módon tagolódik két egységre. Elsőként a látnok próféta panaszát olvashatjuk arról, hogy istentelenek bitorolják a hatalmat. Fölteszi a kérdést az Úrnak: miért tűri, hogy annyi gonoszsgot műveljenek az igazakkal? A második egységben egy himnuszt olvashatunk, amely semmiben sem különbözik a *Zsoltárok könyve* műfajilag hasonló alkotásaitól.

Zofóniás próféta könyve

Három fejezetből áll. A könyv felirata – a többi prófétai könyvtől eltérően – négy nemzedékre visszamenőleg tudatja az olvasóval a próféta származását. Zofóniás olyan korban élt, amikor az emberek elfeledtek Istenről. Az Úr közelgő ítéletét hirdette. A könyv Isten ígéretével zárul: megtisztítja népének ajkát, hogy mindenki őt dicsőítse.

Hageus próféta könyve

Két fejezetből áll. A könyv öt próféciát tartalmaz, melyek mind a templommal, felépítésével és jövendő dicsőségével foglalkoznak. A fogságból hazaérkezőknek fel kellett építeniük a templomot. Hageus biztatására el is kezdtek, lelkesedésük hamar elszállt. Sokan attól tartottak, hogy nem tudják újra megalkotni az eredeti salomoni remekművet. Nekik hirdette a próféta, hogy bár az új templom egyszerűbb lesz, dicsősége meghaladja majd a régét, mert a messiási korokban még a pogányok is oda fogják

hozni kincseiket. (Később Jézust is ebben a templomban mutatták be szülei Istennek. Itt imádkozott, tanított és prédikált.) Ezdrás könyvéből értesülünk arról, hogy Hageus és Zakariás prófétának nagy szerepe volt abban, hogy a templom építését minden nehézség ellenére befejezték.

Zakariás próféta könyve

Tizennyolc fejezetből áll. A könyv első felében a próféta Istentől kapott látomásait olvashatjuk. Jelképekben rajzolta meg kortársai előtt a jelen és jövő eseményeit. Babilonban született, gyermekkorát is ott töltötte (a foglyok első csoportjával tért vissza), ezért a látomásaiban is sok minden Babilonra emlékeztet. Istentől kapott megbízása alapján a templomépítés folytatását és befejezését szorgalmazta. Zakariás prófétánál jelentkezik először a fogság utáni gyülekezet messiási várakozása. Míg eleinte két messiást vártak – egy papi és egy királyi messiást –, addig későbbi próféciájában már csak papi messiásról szól. Az *Újszövetség* írói sokat idéztek Zakariás könyvéből – a számárhaton közelgő alázatos király, a jó pásztor, a harminc ezüstpénz képe mind olvasható benne.

Malakiás próféta könyve

Három fejezetből áll. A könyv szerzője ismeretlen – a héber szó jelentése: az én küldöttem. Jeruzsálemben felépült a templom, de a gyülekezet csüggedt és fáradt, a papok sem végzik jól a feladatukat. Malakiás megszólal, és küzd az igazságtalanságok, a kötelességek elhanyagolása ellen. Próféta egy új követőről, az új Illésről, így Keresztelő János jövetelét jelenti be. Malakiás könyvére jellemző a párbeszédes forma. Az egész könyvben mintha a próféta és a nép beszélgetne: ő válaszol azokra a kérdésekre, amelyek képzeletében a nép ajkán elhangzanak.

Zakariás látomása

A Biblia könyvei

Máté evangéliuma

Huszonnyolc fejezetből áll. Az evangéliumot hagyományosan Máté Lévinek, a vámszedőnek tulajdonítják, akit Jézus hívott el tizenkét tanítványa egyikének. Nevén és foglalkozásán kívül gyakorlatilag semmit nem tudunk róla. Nem ismeretes, hogy mikor keletkezett az evangélium. Aligha íródott a jeruzsálemi keresztények szétszórása előtt, mivel Jeruzsálemben a helyi gyülekezetnek nem lehetett szüksége írott evangéliumra, hiszen az apostolok jelen voltak, hogy minden kérdésre válaszoljanak, és hiteles tanítást adjanak. Kétséges, hogy Kr. u. 70-nél később írták volna, mert a Jeruzsálem lerombolásával foglalkozó jövendölésnél nincs utalás arra, hogy a város már ténylegesen elesett volna. Iréneusz egyházatya (körülbelül Kr. u. 170) az evangélium megírását Néró idejére teszi, Kr. u. 50 és 70 közé. Így lehetséges, hogy Máté eredetileg az evangéliumot arámul beszélő, nem palesztinai gyülekezet volt az első, amelynek kifejezetten pogány tagsága volt, és arámul és görögül beszélt.

Máté Jézust mint királyt mutatta be. A napkeleti bölcsek királynak járó hódolattal borultak elé. Királyi a származása. Jeruzsálemi bevonulásakor Zakariás próféciája teljesedett be: „Íme, királyod jön hozzád...” (Mt 2,15; Zak 9,9) Dicsőséges feltámadásával megkezdte a mindenség feletti uralmát, és elhozta a mennyek országát.

Márk evangéliuma

Tizenhat fejezetből áll. Az evangélium szerzőjét eredetileg Jánosnak hívták. A Márk nevet akkor vette fel, amikor kapcsolatba került a pogány világgal. Édesanyja Mária, az apostolok pártfogója; az ő házában gyűltek össze a tanítványok, illetve a jeruzsálemi gyülekezet. ApCsel 12,12 szerint Péternek is odavezetett az első útja, miután kiszabadult a börtönből. Így Márknak kezdettől fogva jól kellett ismernie a keresztény mozgalom vezetőit. Unokabátyja Barnabás volt, Pál apostol munkatársa. Márk életében nagy fordulatot jelentett, amikor missziói körútra indult velük (ApCsel 12,25). Útközben – előtűnik ismeretlen okból – visszafordult. Pál ezért megnehezítelt rá, második missziói útjára nem vitte magával kísérőül. Márk Barnabással Ciprus szigetére ment térítői munkára. Évek múlva helyreállt a jó viszony közte és Pál között. Egyik levelében Pál apostol munkatársaként említi őt.

Márk Péter apostol mellett Rómában munkálkodott. Az ottani gyülekezet is ösztönzést jelentett számára, hogy írásban rögzítse az evangéliumot és Péter szóbeli igemagyarázatát. Órigénész és Iréneusz egyházatya is megerősítette a tényt, hogy Márk azt írta le, amit Péter elmesélt neki. Valószínűleg Róma volt a könyv megjelenésének a helye, és még meg nem tért, gyakorlatias, római mentalitású laikusoknak szólt. Az evangéliumok között Márké a legrégebb.

Márk Jézust Isten Fiaként mutatja be. Megkeresztelkedésekor az Atya kinyilatkoztatta, hogy Jézus az ő szeretett Fia. Rendkívüli tettei, csodatételei megmutatták hatalmát. A nép vezetői istenkáromlót láttak benne, sokszor még tanítványai sem értették meg. Egyedül az Atya maradt mindig vele.

Lukács evangéliuma

Huszonnégy fejezetből áll. Az evangélium szerzője a kutatások szerint meggyezik azzal a Lukáccsal, aki az Apostolok cselekedeteiről szóló könyvet írta. Születését tekintve görög anyanyelvű nem zsidó, aki jó nevelésben részesült, fog-

lalkozását tekintve valószínűleg orvos volt. Akkor lett Krisztus követője, amikor az evangélium Antiókiába ért. Pál apostollal Tróászban találkozott 51-ben, és vele ment Macedóniába. Ott a filippi gyülekezetet pásztorra lett. Amikor Pál harmadik útja alkalmával visszatért Filippibe, Lukács csatlakozott hozzá, és elment vele Palesztinába. Pál jeruzsálemi tartózkodásának és cézarei bebörtönzésének idejéből Lukácsról nem találunk feljegyzést, de mégsem lehetett tőle messze, mivel a római utazásban már részt vett, és a hajótörésről személyesen

Az angyal látogatása Máriánál

tudósít az *Apostolok cselekedeteiben*. A fogságban írt levelekben is említi őt Pál mint munkatársát (Kol 4,14; Filem 1,24).

Ettől kezdve az adatok már meglehetősen töredékesek és bizonytalanok. Úgy tűnik, Pállal volt az apostol utolsó bebörtönzésének idején, Pál halálát megelőzően (2Tim 4,11). Az evangélium keletkezésének legvalószínűbb időpontja Kr. u. 60 lehetett. Mialatt Pál börtönben volt, Lukács Jézus élettörténetének tanulmányozására szentelte idejét. Amint az az evangélium bevezetéséből kiderül, Lukács mindennek precízen utána járt. Mint írja, korában sok olyan mű létezett, amely zavaros vagy nem pontos információkat adott Jézus életéről és munkájáról. Ha a szerző kielégítőnek tartotta volna ezeket az anyagokat és forrásokat, nem írt volna külön evangéliumot.

Lukács Jézust a világ Megváltójaként mutatja be. Jézus nemzetségi táblázatát Ádámtól kezdte vissza. Születésekor az angyalok arról énekeltek, hogy ő min-

den népnek örömet hoz. Feltámadása után azt parancsolta a tanítványoknak, hogy minden népnek hirdetni kell a megtérést és a bűnbocsánatot.

János evangéliuma

Huszonegy fejezetből áll. Az evangélium szerzője egy a tizenkettő közül, méghozzá János, a szeretett tanítvány, akire a keresztben Jézus Máriát bízta.

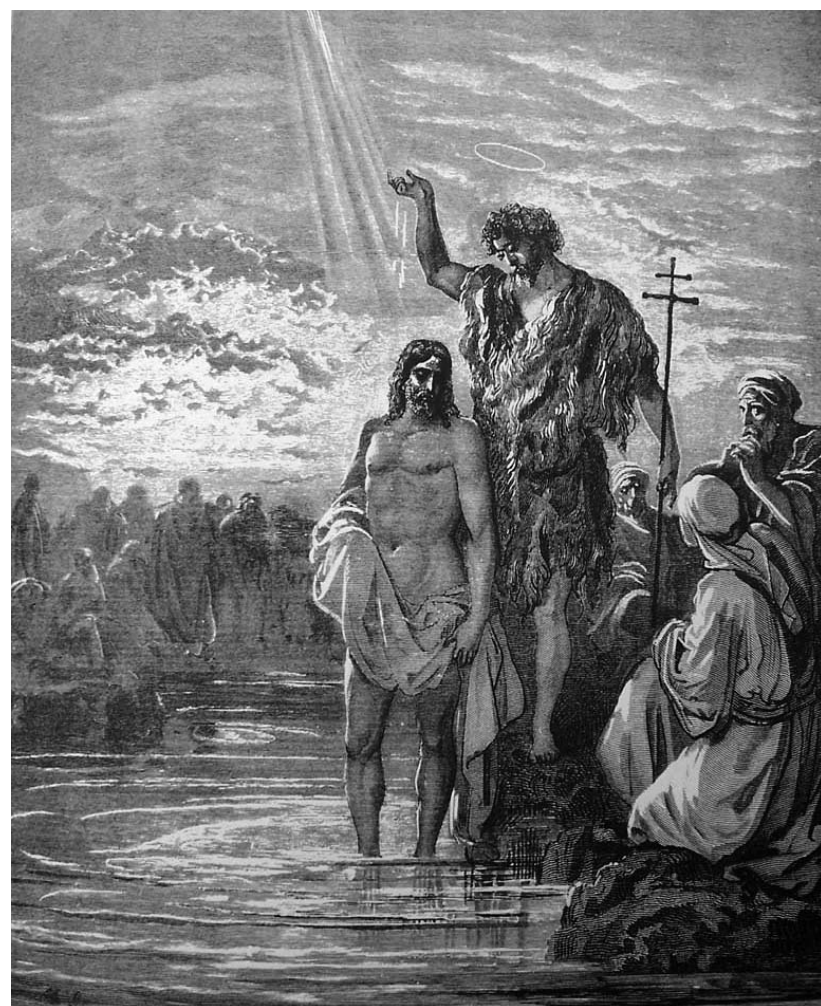
Zebedeus jó módú halász volt Galileában. Fiai, Jakab és János édesapjuk mesterségét folytatták. Édesanyjuk, Salome Máriának, Jézus anyjának a nővére volt. Amikor Keresztelő János munkálkodni kezdett, János a tanítványa lett. Jézus a Galileai-tó partján a halászháló mellől hívta el őt és testvérét.

Az evangélium írásánál nagy segítségére lehetett a körülmény, hogy sok mindent személyesen, tapasztalatból ismert. Tisztában volt a zsidó hagyományokkal, a zsidók és a samáriabeliek viszonyával, a zsidó ünnepekkel. Mivel palesztinai zsidó volt, jól ismerte a vidéket, különösen is Jeruzsálemet és környékét, Galilea városait és Samária területét. Szemtanúja és alapos megfigyelője volt azoknak az eseményeknek és körülményeknek, amelyeket leírt (lásd például: a kánai menyegzőn használt kövedrek száma és mérete – Jn 2,6).

Valószínűleg lobbanékony típus lehetett – nem véletlenül nevezte Jézus őt és testvérét a mennydörgés fiainak (Mk 3,17). Ám mégis az a szeretett tanítvány volt, aki az utolsó vacsoránál különleges és bizalmas helyet foglalt el a Mester mellett. A tárgyaláskor azért nyert bebecsátást a főpap udvarába, mert a családja ismerős volt (Jn 18,15–16). Talán ő volt édesapja halászati vállalkozásának jeruzsálemi képviselője, és így ismerkedett meg a város prominens családjaival. Szemtanúja volt Jézus elítélésének és halálának, és az elsők között látta meg az üres halotti lepleket.

Az evangélium valószínűleg az első század végén keletkezett Kis-Ázsiában, alighanem Efezusban. Pogány keresztényekből álló gyülekezetnek írhatta, hiszen sok héber szokást részletesen elmagyaráz benne. Sajátos szerkezete és stílusa miatt eltér a másik három, szinoptikusnak nevezett evangéliumtól.

János Jézus istenségét, isteni dicsőségét hangsúlyozza. „Az Ige testté lett...” (Jn 1,14) „Én és az Atya egy vagyunk.” (Jn 10,30) „Aki engem lát, látja az Atyát.” (Jn 14,9)

Jézus megkeresztelése

Jézus tanít a Genezáreti-tavon

Az apostolok cselekedetei

Huszonnyolc fejezetből áll. Szerzője ugyanaz a Lukács, aki a harmadik evangéliumot is írta. Nyilván az evangélium folytatásának szánta a könyvet, hiszen az elbeszélést ott folytatja, ahol azt abbahagyta. A célja is ugyanaz lehetett a megírásával: egyrészt a személyes hitet kívánta erősíteni, másrészt érthető történeti leírást akart adni az embereknek arról, hogyan munkálkodott Jézus a mennybemenetele után az evangélium terjedésének köszönhetően.

Lukács nem volt szemtanúja mindennek, amit leírt, de ebben az esetben is alaposan utána járt a dolgoknak. Pál apostol kísérőjeként és munkatársaként – valószínűleg útinaplószerűen – feljegyezte élményeit, így ezek a részek személyes hitellel egészülnek ki.

A könyv a kereszténység első korszakáról íródott egyedüli beszámoló; a Jézus halála utáni első harminc évet öleli fel. Megtudjuk belőle, hogyan terjedt az evangélium Palesztinán át Rómába, a világ fővárosába. Az első tizenkét fejezet a palesztinai eseményekről szól, a többi tizenhat Pál apostol missziós útjait írja le Júdeától és Samáriától kezdve a római világon át egészen római fogságig.

Pál levele a rómaiakhoz

Tizenhat fejezetből áll. A római gyülekezet eredete ismeretlen. Valószínűleg spontán alakult meg a hívők között (nagy részük a világ más részeiből költözött Rómába). Az István vértanúhalála után megindult keresztényüldözés miatt sok hívő hagyta el Jeruzsálemet. Közülük nyilván sokan mentek Rómába. Az első pünkösdi személyesen átélők hazatérve az evangélium hirdetői lettek.

Pál azt tervezte, hogy a Római Birodalom nyugati részébe, Hispániába is elviszi az evangéliumot, és kiindulópontjának a római gyülekezetet tekintette. Igyekezett megnyerni tervéhez a rómaiak támogatását. Levelét Fébé, a kenkheai gyülekezet diakonisszája, a szegények és betegek gondozója vitte el.

A Római levél kezdettől fogva a keresztény teológia alapköve volt. A legtöbb terminus technicus – úgymint megigazulás, fiúság és megszentelődés – ennek a levélnek a szókincséből származik. Központi mondanivalója, hogy Krisztus evangéliuma Isten ereje minden hívő üdvösségére.

Pál első levele a korinthusiakhoz

Tizenhat fejezetből áll. Pál második missziós útja során jutott el Korinthusba. Másfél évig munkálkodott ott. A gyülekezetet javarészt pogányokból alapította, akik nem voltak járatosak az ószövetségi írásokban, s akiknek a vallási és erkölcsi előletheik pontosan ellentétesek voltak a keresztény elvekkel; még sok tanításra volt szükségük. Efezusból írt nekik egy levelet, amely az utókor számára elveszett. Annyi bizonyos, hogy az első le-

vél intelmeinek hatása csekély volt. A gyülekezet megfelelő vezetés hiányában teljesen szétesett, és nyugtalanító hírek érkeztek róluk Pálhoz. Végül egy levelet is kapott tőlük, amely tisztázandó kérdéseket tartalmazott. Erre írta válaszul az apostol az *Első korinthusi levél* feltehetően 55-ben.

Az összes páli levél közül ez a legsokrétűbb mind tartalmát, mind stílusát tekintve. A tárgyalt témák az egyházszakadástól kezdve az anyagiassáig, a gyülekezetben való viselkedéstől a feltámadásig terjednek. Ez a levél nyújtja a legjobb betekintést egy korai gyülekezet problémáiba. Megközelítésében teljesen kötetlen, nem olyan, mint egy teológiai esszé. Van egy központi témája, amely szerint minden baj gyökere Krisztus megvetése. Pedig a gyülekezet Krisztus feltámadásából él, és várnia kell a visszajövő Urat.

Pál második levele a korinthusiakhoz

Tizenhárom fejezetből áll. Az *Első korinthusi levél* nem érte el a kívánt hatást. A gyülekezeti állapotok tovább romlottak. Pál erre elindult, hogy maga teremtsen rendet. A szándék nem járt eredménnyel, az ellentétek csak tovább éleződtek. Mivel munkája Efezusba szökött, pár nap múlva távozott, és kemény hangú levelet írt a gyülekezetnek. Ezt az írást sem ismerjük, mert elveszett.

Pál ezután hűséges munkatársát, Tituszt küldte Korinthusba. Fáradozásának jó hatása volt. Titusz beszámolója indította Pált arra, hogy újra levelet írjon – ez az *Újszövetségben* olvasható *Második korinthusi levél*. Újabb látogatását akarta előkészíteni vele. Védekezik az alaptalan gyanúsítások ellen, megcáfolja az ellene felhozott vádakat. Erőteljes érvekkel bizonyítja, hogy elhívása mögött Isten akarata áll; a levélben tükröződik Pál Krisztussal való élő kapcsolata.

Pál levele a galatákhöz

Hat fejezetből áll. Galáciának (Gallia) eredetileg azt a területet nevezték Kis-Ázsia északi részének a közepén, ahol a betolakodó gallok telepedtek meg a Krisztus előtti harmadik században. Sok évig megtartották független királyságukat. A gallok – ahogyan a rómaiak nevezték a különböző kelta eredetű törzseket – később római fennhatóság alá kerültek Kr. e. 25-ben.

Pál első missziós útján jutott el erre a területre, és alapított gyülekezetet. Ám az apostol távozása után hamis tanítók elferdítve hirdették Krisztus evangéliumát. Azt tanították, hogy Jézus Krisztus csak annak lehet megváltója, aki az ószövetségi törvény minden rendelkezését megtartja. Amikor Pál ezt meghallotta, igen határozott, helyenként harcias hangú levelet írt a gyülekezetnek. Ebben arról tanúskodik, hogy egyedül kegyelemből, hit által igazulunk meg. Az üdvösség Isten kegyelmi ajándéka.

Pál levele az efezusiakhoz

Hat fejezetből áll. Efezus a Földközi-tenger partján épült egyik legfontosabb kikötő- és kereskedelmi városa volt az ókori Keletnek. Pál első missziói útján csak rövid ideig, míg harmadik útján három évig munkálkodott Efezusban.

A levél számos gyülekezet megalapítása után, illetve azután íródott, hogy Pálnak lehetősége volt elgondolkodni annak az új szervezetnek a jelentőségén, amelyet életre hívott. Az *Efezusi levél* az *Újszövetségnek* az a könyve, amelyben Pál elsősorban az egyetemes egyházról, nem pedig a helyi gyülekezetéről beszél. Az volt a célja, hogy tájékoztassa a pogányokat elhívásukról, s beszél Krisztus testéről, felfedi a titkot: benne nincs zsidó, sem pogány, sem szolga, sem szabad.

Újszövetség

Pál levele a filippiekhez

Négy fejezetből áll.

Filippi volt az első európai város, ahol Pál gyülekezetet alapított. Több alkalommal is felkereste az ott élő Krisztus-követőket, akik szívükön viselték az evangélium terjedésének ügyét. Adományokkal támogatták Pál missziói munkáját.

A *Filippiekhez írt levél* a legszemélyesebb hangú azok sorában, amelyek nem egyes személyeknek íródtak. Ez a gyülekezet különösen is hűséges volt hozzá, s úgy érezte, hogy szabadon szólhat nekik szenvedéseiről és lelki ambícióiról.

A levél szövegét két téma uralja. Az egyik az evangélium, amelyet Pál kilencszer említ. A másik hangsúlyos téma az öröm. Az egész levelet áthatja a ragyogó, hit által keltett öröm, amelyre a gyülekezetet is bátorítja. Mintha nem is egy börtönben ül, halálra ítélt fogoly írta volna.

Pál levele a kolosséiakhoz

Négy fejezetből áll.

Kis-Ázsia egyik déli tartományának, Frígiának volt virágzó városa Kolossé. A városban élő gyülekezetet Epafrász alapította. Ő Pál ígéhirdetését hallgatva ismerte meg Jézust; megtért, és a követője lett. Az apostol sokra becsülte őt – szeretett szolgatársának, Krisztus hű szolgájának nevezte (Kol 1,7).

A gyülekezet békéjét tévántitók zavarták meg, akik Krisztus személyét támadták. Mózesi törvények betartását kérték rajtuk számon, valamint az angyalokról szóló látomások jelentőségét hangsúlyozták. A hitükben gyenge keresztények félni kezdtek a földöntúli hatalmaktól, és megszakadt a kapcsolatuk Jézussal. Minderről Epafrász számolt be a fogoly Pálnak, aki levelet írt nekik. Ebben Krisztust állította a gyülekezet elé. Ő a láthatatlan Isten képmása, és ő az egyetlen közvetítő Isten és ember között. Krisztus az Úr, és a világot az ő szeretete fogja körül.

Pál apostol Efezusban

Pál első levele a thesszalonikaiakhoz

Öt fejezetből áll.

Thesszalonika az Égei-tenger partján fekvő kikötőváros és fontos kereskedelmi központ volt; Kr. e. 315-ben alapították. A szabad városban a zsidó kolóniának volt zsinagógája, itt Pál három hétig prédikált. Beszéde – amelyben az írásként messiását nem mint győzelmes királyt mutatja be, hanem mint olyan megváltót, aki meghal, de feltámad – nagy felháborodást keltett. Éles nézeteltérés alakult ki a zsidók között, de voltak, akik a prédikációk hatására Krisztus-hívők lettek. Pál a thesszalonikaiakhoz írt leveleiben többször utal erre a megtértek és zsidók közötti feszültségre. Végül el kellett menekülnie a városból.

Az első levelet Korinthusból küldte nekik. Ebben részben hálát ad a hívek

állhatóságáért, amellyel az üldöztetések ellenére is kitartanak hitük mellett, másrészt pedig tisztáz néhány félreértést és tévedést, amely a gyülekezetben kialakult. A levél fő hittétele Krisztus eljövetele.

Pál levelei közül ez az egyik első; az *Újszövetség* könyvei közül ez keletkezett a legkorábban.

Pál második levele a thesszalonikaiakhoz

Három fejezetből áll.

A két levél megírása között mindössze néhány hónap telt el. Pál örömmel látta, hogy a hívek növekedtek a hitben, és a próbatételek között is hűen kitartanak. Ám üldöztetésük állandósult, és ez fokozta a gyülekezetben a Krisztus visszajövetelére való várakozást. Emellett elszaporodtak az arról szóló tévántítások is, hogy az Úr napja már jelen van. Sok hívő ebből kiindulva továbbra sem akart dolgozni. Pál kötelességének érezte, hogy figyelmeztesse a thesszalonikaikat, ne veszítsék el józan eszüket, hiszen a Krisztus eljövetele megelőző jelek még nem következtek be. Határozottan intette a dologtalanokat: „...ha valaki nem akar dolgozni, ne is egyék.” (2Thessz 3,10b)

Pál első levele Timóteushoz

Hat fejezetből áll.

Timóteus Lisztrában született görög apától és zsidó anyától. Őt magát zsidó hitben nevelték, és gyermekkorától kezdve tanították neki az Írásokat. Tizenöt évesként bizonyára szemtanúja lehetett Pál lisztrai megkövezésének; az apostol tanítása nyomán tért meg. A második missziói úton vette maga mellé munkatársnak Pál.

Állandó kísérője, hűséges tanítványa lett. Valószínűleg néhány levél megfogalmazásakor íródeákként működött az apostol mellett. Vele volt az efezusi három év alatt is, ahol jól megismerte a várost és a gyülekezetet is. Pál első bebörtönzése idején is együtt voltak, majd kiszabadulásuk után Pálék őt Efezusban hagyták, hogy megszüntesse a gyülekezetben kialakult zűrzavart, amíg az apostol a makedóniai gyülekezetekbe ment. Az efezusi helyzet a fiatal és tapasztalatlan vezetőnek sok gondot okozott, hiszen a tiszta hitet kellett megvédelmeznie a tévántítókkal szemben, és vigyázni kellett a gyülekezet belső rendjére. Pál levélben segítette őt ebben.

Pál második levele Timóteushoz

Négy fejezetből áll.

Pált újra letartóztatták, és mint valami bűnöző, megbilincselve börtönben szenvedett. Egészen magára maradt, tanítványai, munkatársai elhagyták, csak Lukács volt vele. Kihallgatásra várva írta Timóteusnak a második levélét. Még egyszer látni kívánta a kedves tanítványt, hogy az jelenlétével, szeretetével enyhítse magányát. Mivel azonban az apostol nem volt biztos benne, hogy Timóteus megérkezik még a halála előtt, ebben a levélben elbúcsúzott tőle. Írása olyan, mint egy végrendelet. Szavaiából érezhető a szomorúság, de az öröm is, amely a mennyi országba való jutás öröme. Pál fő célja az volt a levélének megírásával, hogy megerősítse Timóteust az evangélium hirdetésének feladatában.

Pál levele Tituszhoz

Három fejezetből áll.

Titusz pogány szülők gyermeke volt, és valószínűleg Pál hatására lett Krisztus-hívővé. Az apostol munkatársaként vele volt harmadik missziói útján. Pál Krétán hagyta őt, hogy fejjeze be a munkát, és tegyen rendet a gyülekezetben. Ebben segítette ez a levél, amely

időben a Timóteusnak írt első levél után keletkezett.

A krétai felfordulást egyaránt okozta az erkölcsi lazaság (a férfiak lusták és nemtörődömök, az idős asszonyok pletykások és iszákosok, a fiatal nők semmittevők és kacérok voltak) és az a vita, amely azok körül a parancsolatok körül zajlott, amelyeket egy judaista (Tit 1,10), istentelen (1,16), engedetlen (1,10) és megosztást keltő (1,11) csoport hirdetett. Ezek a tanítók mások voltak, mint akik Galíciában okoztak zavart, mivel hibájuk az erkölcsi gyengesség volt, nem pedig a szigorú törvényeskedés.

Pál levele Filemonhoz

Egy fejezetből áll.

Filemon egy kolosséi üzletember volt. Onézimosz nevű rabszolgája megszökött néhány, gazdájától lopott dologgal, és Rómába ment, hogy elvegyüljön a nagyváros névtelen tömegében. Valami módon azonban kapcsolatba került Pállal, és megtért.

Pál felismerte annak szükségességét, hogy Onézimosznak jóvá kell tennie, amit tett, és visszaküldte őt korábbi gazdájához ezzel a levéllel. Pál azt kéri benne, hogy az üzletember fogadja vissza szolgáját, és bocsásson meg neki. Pál magára vállalta az Onézimosz által okozott anyagi kár visszafizetését, és hozzátette, hogy reménykedik mielőbbi kiszabadulásában, amely után újra fel szeretné keresni a gyülekezetet. Bár a levél nagyon személyes, mégis ez az irat festi a legényaltabb képet a megbocsátásról az egész *Újszövetségben*.

A Zsidókhöz írt levél

Tizenhárom fejezetből áll. A levél szerzője ismeretlen. Sem saját nevét nem adja meg, sem olyan körülményt nem említ, amely alapján azonosítani lehetne őt. Mindenestre kiváló irodalmi vénája volt; nem volt Krisztus személyes tanítványa, viszont járatos volt az *Ószövetségben*. Valószínűleg zsidó volt, Timóteus barátja, és a páli körökhöz tartozott. A hagyomány leginkább Lukácsnak tulajdonítja a levelet.

A levél a keresztények második generációjának korában íródott, jóval a címzettek megtérése után. Elfelejtették a „korábbi napokat” (Zsid 10,32), vezetőik meghaltak. A gazdag zsidó istentiszteleti életből kiszakadva a Krisztus-hívővé vált emberek egyszerű otthonokban tartották istentiszteleteiket, miközben a keresztényüldözések miatt állandó veszélyben volt az életük. Sokan meginogtak a hitben, és nagy volt a kísértés: visszatérni a „láthatatlan” Krisztus-követésből a templomokban és az áldozatokban kézzelfogható zsidó valláshoz. A levél írója a kísértésekkel küszködőket hitbeli megerősítésre buzdította, és pótolni akarta hiányos ismereteiket.

Jakab levele

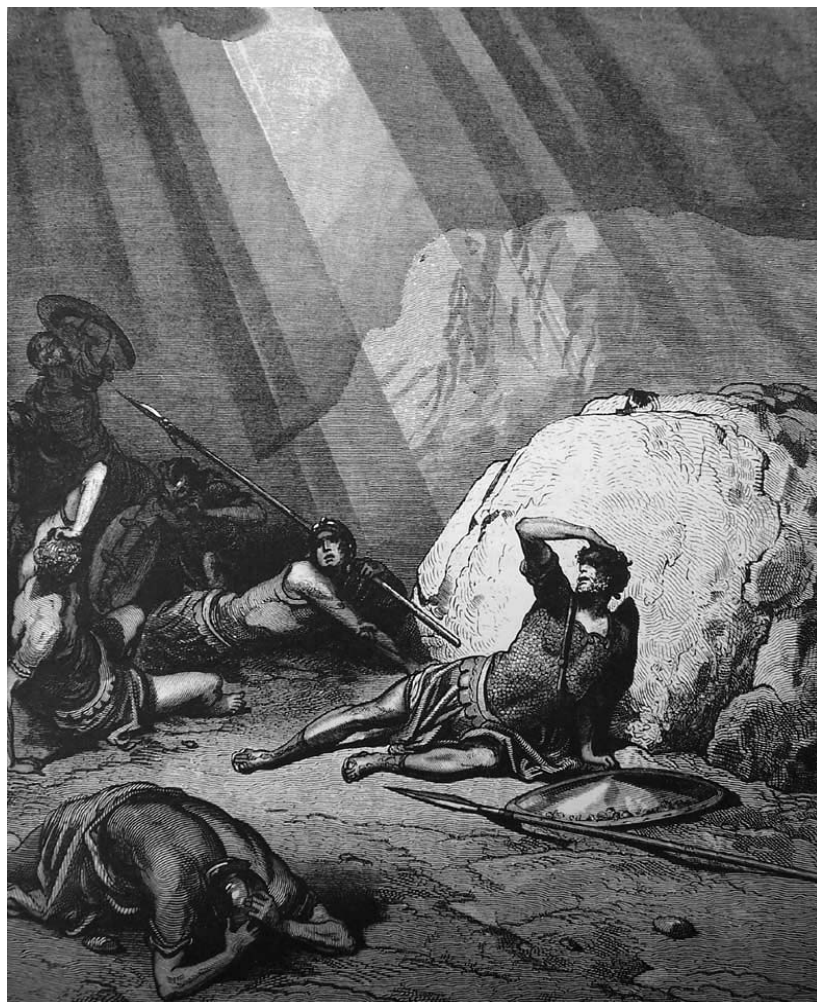
Öt fejezetből áll.

A hagyomány szerint Jakab, a levél írója Jézus testvére volt. Eleinte nem hitt Jézus messiási küldetésében, ám a feltámadottal találkozáva hívő ember lett. Jézus mennybemenetele után csatlakozott a Krisztus-követőkhöz, majd a jeruzsálemi gyülekezet vezetője lett. Pállal is kapcsolatban állt. A zsidók felfigyeltek Jakab munkálkodására, és a nagytanács elé idézték. A törvény áthágásával vádolták meg és megkövezték.

Levele a keresztény hit mindennapi helyzetekben történő alkalmazásával foglalkozik. Egyszerű, élő nyelven adja elő a keresztényi élet erkölcsi kívánalmait.

Péter első levele

Öt fejezetből áll. A levél szerzője Simon Péter, egy a tizenkét tanítvány közül. Jé-

Pál elhívása a damaszkuszi úton

zus mennybemenetele után ő is sokfelé utazott, és vitte az evangéliumot. A hagyomány szerint Rómában, a Néro alatti üldözések során fejjel lefelé keresztre feszítették valamikor Kr. u. 68 előtt.

Levelét a kis-ázsiai gyülekezeteknek írta. Ezeket a területeken Pál hirdette az igét, majd távozása után Szilvánusz folytatta munkáját. Amikor látta közeliedni a veszélyt, amely a keresztényüldözések hatására hitük elhagyására indította őket, segítséget kért. Péter ezt a levelet írta az ottani hívőknek. A levél egyik alap gondolata a szenvedés, amelyet tizenhatszor említ. Mindenkinek olyan bátran kell elviselnie a megpróbáltatásokat, amennyire csak tudja – fejt ki.

Péter apostol megszabadul a börtönből

Péter második levele

Három fejezetből áll. A kis-ázsiai gyülekezetekbe tévántitók férkőztek be. Péter második levelének témája az ismeret. Hangsúlyozza, hogy az igaz ismerete segít csak a téves tanítások legyőzésében, és felhívja figyelmüket a Szentléleknek az írás értelmezésében adott segítségére.

János első levele

Öt fejezetből áll.

A hagyomány szerint János, az evangélium írója jegyzi e három levelet is. Megírásuk pontos helyét és idejét nem ismerjük, de a legelfogadhatóbb nézet szerint ezeket a dokumentumokat az első század utolsó harmadának közepe felé az ázsiai gyülekezetekhez írta. Ekkorra a gyülekezet és a zsinagóga elszakadása teljessé vált. A hit vagy a cselekedetek szerinti megigazulás kérdése feletti vita nyájából véget ért, és a pogányok filozófiai gondolkodásának az öröksége kezdte éreztetni hatását az egyház doktrinális tanításában. Különösen érdekelt az ázsiai gyülekezetek tagjait Krisztus személye, azonban vele kapcsolatos tévántítások kezdtek elburjánzani. János levélében különösen jelentősége van a *világosság* és a *szeretet* szónak. Mindkettőt alkalmazza Isten jellemzésére (1Jn 1,5; 4,8), a levél alapvetően e két témát fejt ki.

János második levele

Egy fejezetből áll.

A második levél háttér nagyjából megegyezik az első levelével. Stílusa személyesebb, de a fő mondanivalója az, hogy azokat, akik számára a levél íródott, hamis tanítók veszélyeztették. János azt akarta, hogy őrizzék meg éberségüket, nehogy félrevezessék őket.

János harmadik levele

Egy fejezetből áll.

Gájuszhoz, a gyülekezet vezetőjéhez írta János ezt a levelet. Nem teológiai igazságokkal foglalkozik benne, inkább személyes dicséretekkel, illetve Diotrefész elmarasztalására kerít sort.

Júdás levele

Egy fejezetből áll. A levél szerzője Jakab és Jézus testvére (Mk 6,3), a jeruzsálemi gyülekezet előljárója. Jakabhoz hasonlóan ő is csak a feltámadás után hitt abban, hogy Jézus a Messiás. Úgy tűnik, nem volt jelentős szerepe az apostoli egyház dolgaiban.

Levelével célja a keresztények közé beszivárgó tévántitók, bomlasztók és lázítók veszélyére való figyelemfelhívás.

A jelenések könyve

Huszonkét fejezetből áll.

A keresztényüldözések során Jánost az Égei-tenger egyik sziklás szigetére, Patmoszra száműzték. Míg ott volt, megragadta őt a Lélek, és hét látomása volt, amelyeket leírt. Azt a parancsot kapta, hogy küldje el annak a hét ázsiai gyülekezetnek, amelyeket ismer. Szóképei és próféciái az ószövetségi próféciákhoz kapcsolódnak, és jelentésüket kapcsolatba hozzák az üdvkorszak irányvonával. Ez a könyv az *Újszövetség* egyetlen olyan könyve, amely valamilyen rendezett előrejelzést ad: titokzatos képekben szól az utolsó idők eseményeiről és a mennyi királyságról, Krisztus eljöveteleiről, aki király lesz és bíró.

Az angyal megmutatja az új Jeruzsálemet

Luther, a bibliafordító

A Bibliát ma a világ legismertebb és legolvasottabb könyvei között tartják számon. Azonban nem mindig volt ez így, s hogy így lett, abban Luther Mártonnak elvitathatatlanul döntő szerepe van.

„Ifjúkoromban, az 1500-as évek elején senki sem olvasta a Szentírást, úgy hogy mindenki előtt ismeretlen volt” – mondta a reformátor, majd önmagáról is elismerte: „Például én húszesztendő voltam már, de Bibliát még nem is láttam. Abban a hitben éltem, hogy a vasárnapi prédikációs könyvekben megírt szentírási részeket kívül nem is létezik evangélium és epistola. (...) Az erfurti egyetem könyvtárában láttam először a Szentírást.” (Virág Jenő: *Dr. Luther Márton önmagáról*) Ez utóbbi minden bizonnyal a Hieronymus (Szt. Jeromos) által latinra fordított Biblia volt. Abban az időben más nem is nagyon volt hozzáférhető.

Amikor Luther 1505-ben belépett a Szent Ágoston-rend erfurti kolostorába, érdeklődése azonnal a Szentírás felé fordult. „Itt a szerzetesek egy vörös bőrből kötött Bibliát adtak a kezembe. Hamarosan annyira otthonossá lettem benne, hogy tudtam lapról lapra, hol mi van, és ha egy mondat idéztem, azonnal tudtam az első pillanatban, hogy hol van

nak és az apostoloknak az Újszövetségben foglalt tanítása alapján vitatható, tudta, hogy az aggodalom valódi oka nem ez. Sokkal inkább az váltja ki a félelmet, hogy a korábban fellépett tévántók valamennyien a Szentírás igéire alapozták az egyházat megosztó tanait.

Luther mégsem tartotta ezt elégséges oknak Isten igéjének „titkosítására”. Meggyőződése volt, hogy a szentírók nem maguktól szóltak, hanem Isten Lelke indította őket arra, hogy Isten mindenkor népének hirdessék Isten törvényét és evangéliumát. Ezek nem ismerése sokkal több veszélyt rejt magában, mint a félreértés és a félremagyarázás lehetősége. Emellett Luther feltétel nélkül bízott Isten Lelkének hatalmában, akiről vallotta, hogy soha nem hagyja el egyházát, hanem mint Krisztus valódi helytartója a földön, gondoskodik róla, hogy az Írás újra Isten eleven beszédévé váljon, s az ígértéket megvalósítsa. Ezért tervezte, hogy népe nyelvén, németre fordítja a Szentírást.

Tervét wartburgi rejtőzködésének idején, 1521-ben kezdte valóra váltani. Ott az Újszövetség fordításához fogott hozzá. A mű egy év alatt készült el, és 1522-

delem eredményéről ezután így vallott ugyanitt: „Három-négy lapon is végigfuttathatók szemeket anélkül, hogy egyszer is megakadnátok, miközben észre sem veszitek, mennyi kő és tuskó hevert ott, ahol most mint gyalt padlón mentek végig, és amely köveket és tuskókat verejtékezve, fáradságos munkával takarítottuk el utatokból, hogy rajta az áthaladás akadálytalaná váljék. Mert jó szántani, mikor a föld már tiszta. Az erdő és a gyökerek kiirtására, a szántóföld előkészítésére azonban senki sem vállalkozik, mivelhogy a világ ezért nem illeti elismeréssel...”

Luther ebben persze téved: a német kultúra kesei ápolói készséggel ismerik el, hogy bibliafordításának eredményeként a német irodalmi nyelv született meg. Ezt vallásától függetlenül minden német ember Luther elévülhetetlen érdeméért tartja számon.

A reformátor fordítói munkáját utóroknak számít abban az értelemben is, hogy felismerte: egy-egy szöveg szó szerinti, sőt néha tartalmilag pontos fordítása, „nem németül van”, tehát nem jó. A fordításnak mindig úgy kell hangoznia németül, ahogy a német ajkú emberek beszélnek. Mintha a szentíró eredetileg is németül írt volna, illetve a bibliai történet szereplői németekként németül beszéltek volna.

A komoly teológiai tartalmat hordozó szövegeknél Luther merőben élt a tolmács nyelvi szabadságával. A már idézett levélben írta: „Nem engedtem szabad folyást a szavaknak, hanem segítséggel együtt nagy gondalal ügyeltem arra, hogy ahol fontos volt, a betű szerinti értelmet megtartsuk, és ne változassunk rajta tetszésünk szerint. (...) Inkább erőszakot tettem a német nyelven, mint hogy eltérjek a szavaktól.”

Fordítói elvei miatt sokan bírálták Luthert, legfőképpen ellenfelei. Ráadásul olyan méltánytalanság is érte, hogy Újszövetség-fordítását, melynek használatát Róma átok terhe alatt tiltotta, a fordítás egyik bírálója, Emser 1527-ben egy-két apró módosítással és néhány glosszával megtoldva – a maga neve alatt kiadta. Ezt használták a Rómához hű gyülekezetek. Luther lelkében ezt így kommentálta: „Aki nem szenvedheti fordításomat, tegye félre. Az ördög fizessen annak, aki nem így tesz, és akaratom vagy tudomásom nélkül javítgatja. Ha mégis javítani kell rajta, majd én megteszem. Ahol én nem teszem, ott más is hagyja békében fordításomat, készítsen olyat, amelyet akar, s éljen boldogul! (...) Tudja azt az Isten, az én Uram, hogy nem ke-restem a magam dicsőségét (...), hanem a jóra való keresztyéneknek szolgáltam vele az ő dicsőségére, az övére, aki odafelel trónon, és aki a nap minden órájában annyi jó cselekszik velem, hogy tolmácsoltam volna bár ezerennyel, mégsem volnék méltó arra, hogy akár egy óráig is élhessek, vagy egészséges szemem legyen. Az ő kegyelmének és irgalmának köszönhetek mindent, ami vagyok, és amim van.”

■ VÉGHÉLYI ANTAL

A magyar bibliafordítás kezdetei

Az 1114-ben tartott esztergomi zsinat törvényei közt olvassuk: „...minden vasárnapon a nagy egyházakban evangélium, levelek és hittételek magyaráztassanak a népnek, a kisebbekben pedig a hittételek és az úri imádság.” Ebből arra következtethetünk, hogy a nagyobb gyülekezeteknek már akkor rendelkezniük kellett az istentiszteleten felolvasandó szentírási szakaszok magyar fordításával.

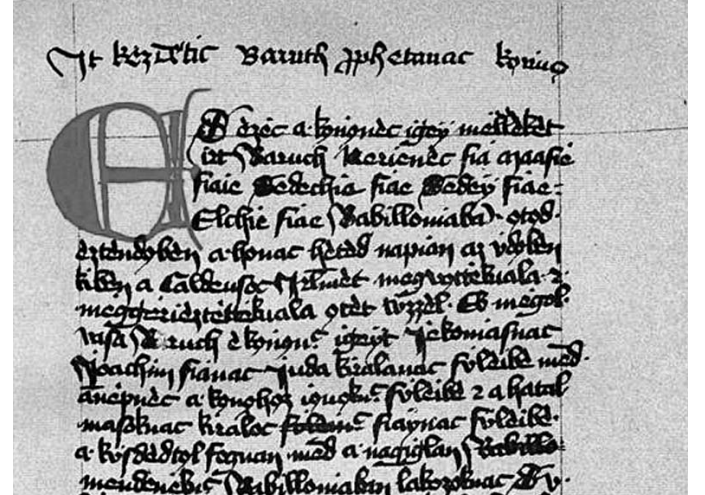
A legrégebb magyar nyelvű bibliai szövegeket az 1416–1450-es évekből való három kódex őrzi. A Bécsi vagy Révai-kódex Ruth, Judit, Eszter, a makkabeusok, Dániel és a tizenkét „kis proféta” könyvét tartalmazza. Az Apokrifokban zsolnárfordítás található; a Münchener vagy Jászay-kódexben a négy evangélium olvasható. Ez utóbbi érdekessége, hogy névtelen készítői a Szentlelket „Zent Zelleth”-nek fordították. Ebből valószínűsíthető, hogy a fenti három kódex a Bálint és Tamás pap néven közismert, huszita eretnokséggel vádolt Újlaki Bálint és Pécsi Tamás Bibliájának részeit tartalmazza.

Az első nyomtatott magyar nyelvű evangéliumkiadás 1536-ban jelent meg; készítője, Pesti Gábor gyulafehérvári kanonok és küllői főesperes az Erasmus által görögül latinra fordított Újszövetséget vette alapul munkájához. Nemeskürty István így jellemzi: „Világos fogalmazású, szép, tiszta szöveg... Ő használta először a maihoz legközelebb lévő, központi-nak is nevezhető nyelvjavítást.”

Az első magyarul megjelent teljes Újszövetség az evangélikus Sylvester János fordítása. Az utolsó lap bejegyzése szerint „Újszige-

ten Abádi Benedek nyomtatta 1541. esztendőben” Nadasdy Tamás nádor Újszigeten létesített nyomdájában, mely hazánkban elsőként adott ki magyar nyelvű könyvet. A kötet népszerűségét mutatja, hogy egymás után kétszer is kinyomtatták. Sylvester így nyilatkozik a fordítás közben szerzett tapasztalatról: „Kisön vívők eszünkbe az mű nyelvünk-

Eszter és Jób könyve hiányzik belőle). Ezeket lelkész-társára, Gyulai István fordította Egri Lukács és Szege-di Lajos segítségével. Heltai és munkatársai néhol szó szerint fordítottak, másutt szabadabban; ezt így indokolták: „Mert nem jár a Szentlelket mindenütt a grammatika után, hanem a grammatikának kell a Szentlelket értelme után járni.”

A Bécsi kódex egy lapjának részlete

nek mindenben való nemes voltát.” Azt állítja, hogy a Biblia jelképes beszéde közel áll a magyar nyelvhez: „Él énekekben, kiváltképpen az virágénekekben, melyekben csudálhatja minden nép az magyar népnek elméjének éles voltát a lelésben, mely nem egyéb, hanem magyar poézis.”

Kolozsvár lutheránus lelkészeinek, Heltai Gáspárnak az 1561-ben kiadott Újtestamentum-fordítása szintén Nadasdy újszigeti nyomdájában készült. Heltai 1565-ig négy kötetben kiadta az Ószövetség legtöbb könyvét is (csak a Krónikák, Eszdrás, Nehémiás,

Említésre méltó Félegyházi Tamás Újszövetség-fordítása, mely halála után, 1586-ban jelent meg Debrecenben a város költségen.

A lutheránus Bornemisza Péter ki szerette volna nyomtatni a teljes Bibliát. E célból kívánt nyomdát alapítani Sárosvárában; már nyomdászt is szerződöttetett Mantskovit Bálint személyében. Tervében azonban megakadályozta 1584-ben bekövetkezett halála. 1590-ben társa és utóda, Mantskovit nyomtatta ki Vizsolyban Károli Gáspár Bibliáját, az első teljes magyar bibliafordítást.

■ V. A.

Luther dolgozószobája a wartburgi várban

megírva. Nem is tetszett nekem akkor semmiféle más tanulmány, mint a szentírási tudományok. Borzasztó undorral tanultam a fizikát, közben pedig égett a lelkem, hogy mikor térhetek vissza a Bibliához” – vallotta (i. m.).

A Szentírás iránt akkoriban szerzetesek közt is szokatlan vonzódása gyánút keltett előjáróiban. „Dr. Usingen, (...) aki nekem tanárom volt az erfurti kolostorban, amikor látta, hogy a Bibliát mennyire szeretem, és milyen szívvel olvasom Isten szent igéjét, egyszer így szólt hozzám: »Ejnye, ejnye, Márton testvér, hát mi a csuda az a Biblia? A régi egyházi tudósokat kell olvasni; azok már kiszívták a Szentírás velejét és igazságait. Mert minden lázadást a Biblia idéz elő!» (i. m.) Ez a vélekedés volt az oka annak, hogy világi emberek legfeljebb az egyetemeken könyvtáraiban találkozhattak a latin nyelvű Biblia egy-egy képletesen vagy talán – biztonsági okból – valószínűleg is láncra vert példányával.

A szerzetes Luther pontosan értette, hogy az egyház hivatalosai miért tartják veszélyes könyvnek a Szentírást. Bár látta, hogy az egyház számos akkori tanítása és gyakorlata Jézus Krisztus-

ben már nyomtatásban is megjelent. Az Ószövetség fordításán több mint tíz évig dolgozott. 1534-ben adta ki először.

Nem hallgathatjuk el, hogy német nyelvterületen nem az övé volt az első fordítás. De az övé volt az első olyan német nyelvű Biblia, amely a fordítás alapjának nem a latin, hanem az eredeti, héber és görög nyelvű szöveget tekintette, és amelyet az akkoriban a mainál egymástól sokkal nagyobb mértékben különböző német nyelvű fordítások bármelyikét becsülő olvasó megértett.

Luther a meissenai normaként emlegetett kelet-középnémet nyelvi változatban ismerte fel az összekötő hidat az észak- és délnémet nyelvű fordítások között. Egy 1530-ban kelt levelében írta: „A fordításban mindvégig azon iparkodtam, hogy tiszta és érthető német nyelven szóljak. Nem egyszer megesett velünk, hogy két, három vagy négy héting egyetlen szót kerestünk, olykor teljesen hiábavalóan. Magister Fülöppel és Aurogallusszal Jób könyvéből négy nap alatt alig három sort készítettünk el.” (Luther: *Nyílt levél a fordításról*, 1530)

A mindenki számára érthető nyelv megteremtéséért való küz-

Hét kilogramm hétezer óra alatt

A hatvanhat éves bécsi Johann Fink hét év alatt lemásolta kézzel a Bibliát. Összesen hétezer órát fordított erre a munkára; az így létrejött Biblia-másolat hét kiló nyom. „Az ember felismeri, hogy a Biblia önmagát magyarázza és értelmezi. A mindensé-

get teremtő Istennek a levele, mely tele van az emberiségnek szóló útmutatásokkal: miként cselekedjünk, hogy békességre leljünk a világon, és megbékéljünk magával a Teremtővel” – mondja. Fink a Szentírás tanulmányozása során ismerte fel azt

is, hogy a dolgok mennyire összefüggenek egymással; a Biblia támasztott benne bizalmat a „legfelsőbb rendező hatalom” iránt, s az isteni kijelentés adott neki önbizalmat, teremtett benne nyugalmat.

► Pax News

A Gazda újat és öt hoz elő

Híradás egy új Újszövetség-kiadásról

A református, az evangélikus és a baptista egyház bevonásával 1996-ban alapított Protestáns Média Alapítvány megbízásából néhány éve református, evangélikus és baptista teológusokból, nyelvészekből és irodalmi szaktekin-télyekből álló, tíztagú munkacsoport dolgozik azon, hogy elkészítse a Károli-Biblia legújabb revízióját. Őket további munkatársak segítik feladatuk végzésében, a Biblia üzenetének tolmácsolásában.

Nagy öröm, hogy az újat – vagyis az Újszövetséget – immár kezünkben tarthatjuk. Bár az Ószövetség-fordítás munkálatai még javában folynak, reménység szerint 2008-ban, a Biblia évében megjelenhet majd a teljes Szentírás: Károli Gáspár több mint négyszáz éves fordításának újonnan revidált kiadása.

Az Újszövetség próbakiadás-ként látott napvilágot. Szövegének gondozásában, a fordítás elkészítésében különösen is dr. Kozma Zsoltnak, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet nyugalmazott újszövetségi teológia-professorának áldozatos munkáját kell megemlítenünk. Az elkészült fordítás az 1908-ban megjelent, úgynevezett revidált kiadás alapján készült, a korábbi kiadások figyelembevételével. Ez az Újszövetség-fordítás – és majdan a teljes bibliafordítás – hivatkozási alapja lesz a Károli-Biblia és a Magyar Bibliatársulat által 1975-ben megjelentetett Szentírás, valamint ez utóbbinak a javított kiadása között.

Baranyi József, a Protestáns Média Alapítvány elnöke, az új Szentírás-fordítás szorgalmazója és megszervezője így foglalja össze a fordítás koncepcióját: „A szövegírók mellett alapvető célunk az úgynevezett revidált kiadás archaizáló szövegének modernizálása volt, de igyekeztünk megőrizni és helyreállítani a »Károli-jelleget«, azt, ami nyelvzetében veretessé tette ezt a bibliafordítást. Alapvetően egyetértünk az utolsó – második világháború utáni – revíziós szakbizottság célkitűzéseivel, és ennek megfelelően a jelen átdolgozás feladata is, hogy kiküszöbölje az 1908-as revízió hibáit, megszüntesse a régies nyelvhasználatot, helyreállítsa az eredeti Károli-fordítást ott, ahol a megromlott, továbbá tekintetbe vegye az új tudományos eredményeket.”

A fordítási munkában nagy hangsúly került arra, hogy ebben az új-régi Károli-féle Újszövetségben az „ő” és az „új” egymást nem kizárva, hanem egymás mellett jelenhessen meg. A fordítás törekszik a pontos, szabatos nyelvi megfogalmazásra, ezért például az első boldogmondásban nem lelki szegényeket, hanem lélekben szegényeket olvasunk (Mt 5,3). Hadd emeljük ki még néhány igehelyet, hogy betekintést kapjunk az új Újszövetség-fordítás nyelvi világába; abba, amely megőrzi, ápolja nagy bibliafordítónk örökségét, ugyanakkor a napjainkban a Kárpát-medencében élő, magyar nyelven beszélő emberek számá-

ra igyekszik közel hozni a Biblia üzenetét!

Simeon így ad hálát Istennek e szerint a fordítás szerint: „Most bocsátsd el, hogy te szolgálád a te beszéded szerint békességben, mert szemem látták a te üdvösségedet, amelyet minden nép szeme láttára készítettél, világosság a pogányok megvilágosítására, és népednek, Izraelnek dicsőségére.” Majd pedig ezt mondja Máriának: „Íme, ő sokak elcsesése és feltámadására rendeltetett Izraelben, és jelül, amelynek elnevezése mondanak. Sőt a te lelketed is áthatja az éles tűr, hogy sok szív gondolatai nyilvánvalókká legyenek.” (Lk 2,29–32.34–35)

A mennyek országáról szóló példázatok gyűjteménye után Márté evangéliumában ezt olvassuk: „Ő (Jézus) pedig ezt mondta: Ennélfogva minden írástudó, aki megtanulta, milyen a mennyek országa, hasonló az olyan gazdához, aki őt és újat hoz elő kamrájából.” (13,52) Hiszzen, a Gazda kegyelme, hogy az „újat” előhozta számunkra. Az a reménységünk, hogy hamarosan az „óval” is megajándékoz bennünket. Öröm, hogy ezt a feladatot olyan „írastudókra” bízta, akik a tőle kapott bölcsességgel és felelősséggel fáradoznak a Szentírás üzenetének megértésében és tolmácsolásában.

■ VARGA GYÖNGYI

Az Újszövetség-kiadás megrendelhető a Protestáns Média Alapítvány címen: 1204 Budapest, Ady E. u. 89. Ára 2500 Ft.

REMÉNYIK SÁNDOR

És a szívem is elhagyott engem

„Mert bajok vettek engem körül, amelyeknek számuk sincsen, – utolértek bűneim, amelyeket végig sem nézhetek, – számosabbak a fejem hajszálainál, – és a szívem is elhagyott engem.” Zsolt 40:13

Ez a legnagyobb bűn.
Ez a legszörnyűbb büntetés.
S a legnagyobb nyomorúság is ez:
Elhagyott engem az én szívem is.

Ülök a puszta-homok közepén,
Csügged nehéz fejem.
Ülök, akár a kő,
Lomha, kietlen kő-mozdulatokkal
Tapogatom magam.
Vad-idegenül kutat a kezem
A hely körül,
Hol a szívemnek lenni kellene.

Nincs, nincs.
Elszállt, elillant az évek során.
Őszökkel, tavaszokkal,
Bűnökkel, bajokkal,
Vándormadarakkal.
Nem tudom, kivel, nem tudom, mivel,
Nem tudom, hogyan,
Micsoda percekkel, órákkal, tolvajokkal
Illant el, szökött el, tűnt el, párolgott el,
Hagyott el engem az én szívem is.

Még néha énekelnek.
Egyszer csak a dal torkomon akad,
Elfagy, kihűl,
Nem érzem szívemet a dal alatt.
Szólnék néha egy simogató szót,
Egyszerűt, tisztát, édest, meleget,
Vigasztalót.
Kimondom: koppan,
Értetlenül, csináltan, hidegen:
Nem szűrhettem álta a szívemen.

Magamhoz vonnék néha valakit
Közel, közel,
Közel hozzám a félelmes magányba.
De szegett szárnyként visszahull a két kar,
És visszahull a nagy ölelés vágya,
A kitárt karok félszeg ritmusát
Nem a szív dirigálja.

Indul a kezem irtalomra is,
De nem dobban a mozdulatban semmi,
Csak pénz csillan: koldus kezébe tenni.
Zeng a köszönet: „Ezerannyit adjon...”
Nem, csak szívet, csak egy kis szívet adjon!

És imára is kulcsolom kezem,
Úgy esedezem szívétlenül – szívért,
Szárason adom Istennek magam,
Hátha reám bocsátja harmatát,
És kinyílik a kőből egy virág.

Mert bajok vettek engemet körül,
És a bajoknak szeri-száma sincsen,
És utolértek az én bűneim,
És bűneim beláthatatlanok,
Hajszálaimmal el nem hullanak,
S elhagyott engem az én szívem is.

Nincs, nincs.
Elszállt, elillant az évek során.
Ó, bűnök, bajok, őszök, tavaszok,
Gyilkos órák, rabló pillanatok,
Suhanó szárnyú nagy sors-madarak,
Hová vittétek az én szívemet?
Hozzátok vissza az én szívemet, –
Szeretni akarok.

Kedves Gyerekek!

▶ **Most induló hatrészes sorozatunkban Ákossal és Matyival, a két jó barátal gyülekezeti rajzszakkörön vehettek részt képzeletben, amelyet Szépdombi Zsolt festőművész tart. Zsolti bácsi minden alkalommal egy-egy bibliai személyről és a szüleiéről mesél. A szakkörös gyerekek lefesthetik a családot, ti pedig megoldhatjátok a hozzájuk kapcsolódó feladatokat. A helyes megfejtéseket – akár a hatodik rész után összegyűjtve – küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. Jutalmul a végén ajándécsomagot kaptok.**

GYERMEKVÁR

vendölte, hogy Erzsébet fiút fog szülni. Meghagyta, hogy Jánosnak nevezzék el a gyermeket. Az Úr kiválasztotta lesz, és sokan hallgatnak majd a szavára.

Zakariás először nagyon megrejtent, majd az angyalt hallgatva igencsak elcsodálkozott. Hogyan lehetséges mindez? Hiszen ő már igencsak öregek a feleségével, nekik már nem lehet gyermekük! Mivel kételkedett az angyal szavában, Gábrriel a fiú megszületéséig tartó némasággal büntette a papot.

Amikor Zakariás kiment a szentélyből, az emberek látták rajta, hogy látomása volt. El akarta nekik mesélni, ki jelent meg előtte, de egy hang sem jött ki a torkán. Valóban megnémult.

Telt-múlt az idő, és Erzsébet néhány hónap múlva egészséges fiúgyermeknek adott életet. Nagy öröm volt ez a családban és a szomszédságban is. Amikor eljött a nyolcadik nap, megtartották a hivatalos névadást. Hogyan akkoriban szokás volt, a rokonok apja után a kislíának is a Zakariás nevet akarták adni. Ám Erzsébet nem engedte.

„János legyen a neve” – mondta. Mindenki nagyon elcsodálkozott, hiszen a rokonságban nem volt még ilyen nevű férfi. Ekkor megkérdezték az édesapát is, hogy akarja hívni a fiút. Ekkor Zakariás kért egy táblát, és ráírt egy mondatot. Ezt elolvastva mindenki elámult. Zakariásnak pedig egyszerre megoldódott a nyelve, és újra tudott beszélni. Első szavaival imádkozott, és áldotta az Urat.

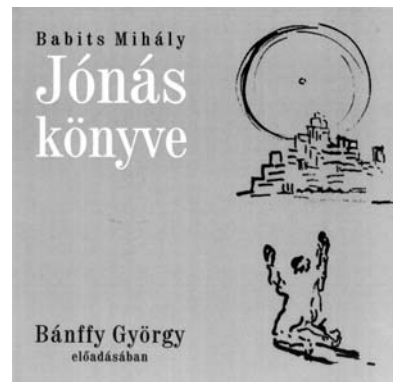
Aki csak ott volt, döbbenet figyelt. Tudták, hogy nem mindennapi eseménynek voltak a szemtanúi. Azt is sejtették, hogy a gyermek az Úr kiválasztója, ami valóban igaz is volt.

– Most pedig, gyerekek – mondta Zsolti bácsi –, próbáljátok elképzelni ezt a jelenetet és rajzoljátok is le! Én pedig körbemegegyek, és segíték közben.

Olvaszátok el, mit írt Zakariás a táblára!

A Bibliából kiindulva...

Igazi irodalmi csemegével lepte meg hallgatóit az Evangelikus Missziói Központ a múlt év decemberének végén: megjelentették Babits Mihály Jónás könyve című versét cédén és kazettán. Az azonos című, 1938-ban megjelent elbeszélő költeménynek a bibliai Jónás könyve az alapja. A csaknem félórás hanganyag Bánffy György Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész előadásában hallható.

„A hit hallásból van...” névvel indult sorozatban jelent meg 2007 végén – a néhai egyházvezető halálának harmincadik évfordulójára emlékezve – az Útravaló – Ordass Lajos püspök áhítatai című

hanganyag. Ordass Lajos (1901–1978) saját áhítatoskönyvéből mondta magnóra közel ötven évvel ezelőtt az immár cédén és kazettán egyaránt kapható tíz rövid elmélkedést. A püspök az egyházi esztendő minden napjára írt egy-egy reggeli lelki útravalót; ezekben bibliai versek alapján beszélget Urával, hogy erőt merítsen a nap küzdelmeihez. A közel húszperces hanganyag az eredeti felvételek technikai javított változata.

A kiadványok megrendelhetők az Evangelikus Missziói Központ címén: 1656 Budapest, Pf. 22. (telefon: 1/400-3057). A cédék ára darabonként 1400 Ft, a kazettáké 1000 Ft.

HETI ÚTRAVALÓ

Múlik a sötétség, és már fénylik az igazi vilá-gosság. (1Jn 2,8b)

Vízkereszt hetében az Útmutató reggeli s heteti igéi a világ viláosságát, Jézust ragyogtatják fel szívünkben. Krisztus di-csősége megjelenik a világban is. „Borul-jon le előtte minden király, és minden nép őt szolgálja” (Zsolt 72,11; LK) Vízkereszt ünnepe hármas üzenetet hordoz: az úgynevezett „három pogány király” hódolata a misszió ügyét helyezi az egyházak népeinek a vállára. Jézus megkeresztelkedéséről kapta ne-vét az ünnep, mert János vízzel keresztelt. S végül utal Jézus első csodatételére, a ká-nai menyegzőn történtekre. A napkeletről érkezett bölcsek „meglátták a gyermeket any-jával, Máriával, és leborulva imádták őt”. Jézus, a Király, főpap s próféta ajándékokat is ka-pott: „aranyat, tömjént és mirhát” (Mt 2,11). Luther Márton missziói javaslata ez: „A böl-csekkel együtt tegyünk hitet róla a világ előtt, és szívből keresve, Megváltóként imádjuk. Úgyszintén pénzünkkel, javainkkal is azon legyünk, hogy országa – melyet az ördög s világ amúgy is annyiféleképpen gátol és elnyomni igyekszik – terjedjen és gyarapodjék!” A pogányok apostola megosztja velünk Krisztus titkát: „...tudniillik a pogányok örökösztársaink (...) Krisztus Jézusért az evangélium által.” (Ef 3,6) A szeretet apos-tola pedig meglátatja velünk az Atya nagy szeretetét: „...Isten gyermekeinek neveznek minket, és azok is vagyunk”, mert tőle születünk újjá pogány életmódunkból (1Jn 3,1). Az első emberpár sem hitt Isten szavának. Éden kertjében a jó és a gonosz tudása fájának gyümölcse jó volt ededelnek, kedves volt a szemnek, és kívánatos is volt, mert okossá tette a belőle evőt. Íme, a test meg a szem kívánsága és az étellel való kérke-dés mint az eredendő bűn megnyilvánulásai! De az Úr Jézus „azért jelent meg, hogy elve-gye a bűnöket”, ezért a keresztben legyőzte a bűn, a halál és a sátán hatalmát, mert „öb-ne nincsen bűn” (1Jn 3,5)... A világ szeretete helyett engedelmeskedjünk Isten szeretet-parancsolatának az ő gyermekeiként, mert „aki Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké” (1Jn 2,7)! Pál az Úr nevében tanúsítja, „hogy többé nem élhettek úgy, ahogyan a pogányok él-nek hiábavaló gondolkodásuk szerint”. A gondolkodásom teljes megváltozása, tehát a megtérés által „újuljatok meg lelketekben és elmétekben, öltözzétek fel az új embert” (Ef 4,17.23.24)! Hogyan lehetséges az új életben Isten viláosságában járni? Ha az ige fé-nyében meg-, fel- és beismerjük: sötétségben jártunk, akkor „Jézusnak, az ő Fiának vére megtisztít minket minden bűntől” (1Jn 1,7)! Zakariás Jézusunkról mint erős üdvözítőről prófétált: „...meglátogat minket a felkelő fény (Károlinál: a naptámadat) a magasságból; hogy világítson azoknak, akik sötétségben s a halál árnyékában lakoznak...” (Lk 1,78–79) S po-gány népek térnek az Úrhoz: „Nagy népek és erős nemzetek jönnek Jeruzsálembe, hogy a Se-regek Urához folyamodjanak...” (Zak 8,22) Mi is kérhetjük: Urunk „Jézus, mennynek ra-gyogása, / Járj át tiszta fényeddel! (...) Gyógyítsd konok pogányságunk, / S mind-örökké téged áldunk!” (EÉ 400.1.4)

■ GARAI ANDRÁS

RAJZ: JENES KATALIN

Bajor–magyar konzultáció a Közös nyilatkozat jegyében

► **Történelmi helyszín adott otthon az évenként sorra kerülő bajor–magyar konzultációnak 2007. december 17. és 19. között. A németországi Augsburgban bajor meghívásnak tett eleget egyházvezetésünk három tagja, Ittész János elnök-püspök, Pröhle Gergely országos felügyelő és Hafenschner Károly országos irodagazgató. Őket kísérte a külügyi osztályról jelen sorok írója. A találkozón bajor részről Michael Martin egyházfőtanácsos és Ulrich Zenker egyháztanácsos vett részt több munkatársával egyetemben.**

A konzultáción szövege került az 1999-ben aláírt, a megigazulásról szóló evangélikus–római katolikus Közös nyilatkozat, amelyet az evangélikus Szent Anna-templomban láttak el kézjegyükkel az akkori egyházvezetők. A tavaly évi végkielégítési konzultáción azonban nem volt szükség közös nyilatkozat kiadására, hiszen a tizenöt éves bajor–magyar partnerkapcsolat olyan szilárd testvéri és baráti alapon nyugszik, amely a Jézusban közös hitben gyökerezik.

A két tematikus nap az egyes egyházak beszámolójaival indult. A magyar egyházi elnökség tagjai a szervezeti és strukturális reformot emelték ki mint az egyházunk egészségét érintő legfontosabb eseményt. „A tanulás éveit éljük” – jelentette ki az elnök-püspök.

A magyar résztvevők beszámolójaik egyik fontos eleme volt a bajor–magyar testvérkapcsolat fennállásának tizenötödik évfordulója alkalmából Balatonföldváron megrendezett szeptember végi találkozó, amelyet – a bajor szervezők tanácsaival élve – elsősorban magyar felelősök készítettek elő. Mindkét fél örömmel emlékezett vissza a négy együtt töltött napra; a találkozón egyébként dr. Johannes Friedrich bajor püspök is jelen volt díszvendégként.

A megbeszélések során mind az elnök-püspök, mind az országos felügyelő ösztönül beszéltek egyházunk nehézségeiről is, például az ez év őszén Pozsonyban tapasztaltak alapján a szlovák–magyar evangélikus közeledés akadályairól. Beszámoltak a társadalom jelenlegi nehéz helyzetéről és a kormányzati döntések, reformok negatív kihatásairól is. Pröhle Gergely riasztó adattal érzékeltette az egészségügyi reform már most érezhető „aldásait”: a csecsemőhalalozás tavaly áprilistól szeptemberig 10%-kal emelkedett.

A magyar gondok árnyékában jó volt meghallgatni a bajor vezetőség beszámolóját: őket – a társadalmi jelenlét mel-

lett – elsősorban saját hitéleti újításaik foglalkoztatják. Meghírdették a „nyitott templom” projektet, amelyben önkéntesen vehetnek részt a bajor gyülekezetek, s amelyre eddig ötszáz közösség jelentkezett.

Hasonlóan nagy jelentőségű a laikus prédikátorok képzése, amelyet nemrégiben indított el a bajor egyház. A laikus prédikátorok elsősorban az istentiszteletek tartásában segítik a lelkeseket; hat hétvéges teológiai oktatás után prédikálhatnak azon gyülekezetekben, amelyek igényt tartanak ilyen jellegű segítségre.

Szóba került a beszámoló során a 2010-ben Münchenben megrendezendő ökumenikus találkozó, melyre meghívást kaptak magyar evangélikus képviselők is. Michael Martin egyházfőtanácsos a továbbiakban több olyan témakört is felvetett, amellyel várhatóan a jövőben a magyar evangélikusságnak is meg kell küzdenie: a családkezelő változása, a gyermekvállalás kérdése, a teológusok „gyülekezet képzése”. Ez utóbbira azért volna szükség, mert egyre több bajor teológushallgató kezd meg úgy a tanulmányait, hogy szinte teljesen szekuláris környezetből érkezik, és nem rendelkezik tapasztalatokkal a gyülekezeti élet egészéről. Ezt pótolandó a bajor egyház bevezette az „egyházi kísérés” nevű tárgyat, amelyet hat éven keresztül kötelezően tanulnak majd a hallgatók a teológiai fakultásokon.

Mind a bajor, mind a magyar egyházi képviselők fontos találkozókat terveznek a 2008. évre: májusban a bajor püspök részvételével egyházvezetői tanácskozásra hívják a teljes magyar egyházi vezetést, július elején pedig az 1988-as határnyitás emlékére Sopronban találkoznak a bajor, valamint a magyar, az osztrák, a szlovák és a szlovén egyház képviselői.

A jövőre tekintve mindkét egyház vezetői egyetértettek abban, hogy a testvérkapcsolat eljutott arra a szintre, amelyet a kezdetekkor célként tűztek ki. Egyházunkat minden téren behálózta a bajor egyházi intézményekhez fűződő kapcsolatrendszer: a gyülekezetek, óvodák, iskolák, diakóniai otthonok szintjén egyaránt mindenütt nagyon sok kapcsolat él; ezek intenzívitását kell megtartani a következő években, évtizedekben is.

A schengeni egyezmény életbe lépésével Bajorország és Magyarország még közelebb került egymáshoz. A fizikai és lelki közelség erősíti és életben tartja mindkét egyház közösségét. Az egymásban kapott ajándékért azonban – ahogy Ittész János elnök-püspök fogalmazott – nem egymásnak, hanem mindenkéftől közös Urunknak tartozunk köszönettel.

■ CSELOVSZKY NÉ TARR KLÁRA

Hét év a szerkesztői szolgálatban

► **Bár a hét nem kerek, de „biblikus szám”. És mert történetesen pontosan hét esztendő telt el azóta, hogy főszerkesztőként T. Pintér Károly jegyzi hetilapunkat, arra gondoltam – ha már én kaptam megbízást ennek a lapszámnak a szerkesztésére –, talán olvasóinkat is érdekelné, hogyan értékeli: vajon ez az időszak hét szűk vagy hét bő esztendő volt a lap életében? Közvetlen munkatársaként nem kellett kopogtatnom szobája ajtaján, no meg azért sem, mert a kétszer három méteres főszerkesztői szoba ajtaja amúgy sincs szinte soha bezárva.**

– Az Evangélikus Élet főszerkesztőjeként hét esztendeje áll a Luther Kiadó alkalmazásában. Hogyan értékeli a hetilapunk élen eddig végzett munkáját?

– Először is az Evangélikus Élet már jó ideje valódi csapatmunka eredményeként kerül hétről hétre az olvasók elé. De önértékelésre azért sem vállalkozhatom, mert ellentétben azon munkákkal, amelyek tevékenységéről csak alkalmanként szerez tudomást a szélesebb egyházi közvélemény, mi minden héten megmérettetünk. És nemcsak az Úristen, de a nálánál többnyire szigorúbb olvasók színe előtt is... Elismerés viszont – teljes joggal – a szerzőket illeti. Ha az olvasónak tetszik egy írás, akkor esetleg meg is jegyzi a cikk szerzőjének a nevét, ugyanakkor kit érdekel, ki volt annak a lapszámnak a szerkesztője, olvasószervezője, tervezőszerkesztője és így tovább... Mi csak akkor kerülünk képbe, ha valami nem tetszik. Egy rossz írás olvasván önkéntelenül felvetődik a kérdés az emberben: „Hát ez meg hogy kerülhetett a lapba?”

– Ez majdnem úgy hangzik, mintha keseregne.
– Ugyan dehogy! Engem kizárólag az szokott bosszantani, ha valamiféle kegyes frázisnak tartják, amikor a szerkesztőségi munkát szolgálatnak nevezem. Márpedig objektíve is az. Más kérdés, hogy egy keresztyén lapnál ez ketős értelemben is igaz.

– Korábban Magyarországon is, és tízéves ausztráliai pályafutása során is világi médiumoknál dolgozott. Mennyiben jelent mást egy egyházi lap szerkesztése?

– Ne legyenek illúzióink, minden orgánumban valamilyen „zászló” alatt tevékenykedik! Szerkesztőségünk falán azt hirdeti a tábla, hogy „nem magunkat prédikáljuk, hanem az Ur Jézus Krisztust” (2Kor 4,5a). Az Evangélikus Életnél azért tudom és addig fogom tudni jól érezni magam, amíg nyugodt lelkiismerettel kijelenthetem, hogy a lap az Úristen iránt elkötelezett szolgálatban áll. Nem arról van szó, hogy egyes kérdésekben nálunk ne jelentkezzen „befolyásolási szándék”, de „kisajátítási szándékkal”, vagyis a szerkesztői jogosítvány csorbítására való törekvéssel ez ideig nem találkoztam. Talán mert azt is érzékeli az egyházon belüli különböző csoportok, hogy én magam sem a saját tulajdonomnak tekintem a lapot. Arra egyébként ma már talán valóban csak keresztyén médiumoknál van lehetőség, hogy ilyen-olyan érdekérvényesítés helyett az értékérvényesítés lehessen a szerkesztő elv.

– Ezzel együtt többször vádolták a lapot és személy szerint Önt is bizonyos egyházi személyek iránti pozitív elfogultsággal, míg egyes kegyességi irányzatok úgy érezték, véleményük háttérbe szorul a lap hasábjain.

– Én eredendően mindenkivel szemben pozitívan vagyok elfogult. Ismétlem, mindenkivel szemben. Viszont az a dolgom, hogy az egyes lapszámokat lehetőleg eredeti és lehetőleg színvonalas írásokkal segítsem megölelni. Így aztán azok iránt, akik jól írnak, és szívesen írnak, kétségkívül fokozottabban vagyok „pozitív elfogult”. Ebből azonban nem következik, hogy hetilapunk X vagy Y szócsové akarna lenni. De egy újságban csak a cikk tud megjelenni, amelyet megírtak. A meg nem írt kéziratoknak erre semmi esélyük... Bizony jó volna, ha minden „kegyességi körből” érkeznenek írások. Pontosabban: nívós írások. Vagy legalább témajavaslatok.

Mondjuk azok helyett az olvasói levelek helyett, amelyek szerzői csupán azt nehezményezik, hogy miért X vagy Y írt már megint a lapba...

– Témákban, témajavaslatokban is hiány volna?

– Na erről azért nincs szó, jó ötletekből mindig is több van, mint jó kéziratokból. A gondunk inkább az, hogy mivel szerzőink többsége nem gyakorló tollforgató, a kéziratgondozás elég rendszeren lekötő belső kapacitásunkat. E tekintetben ugyan összehasonlíthatatlanul jobb a helyzet, mint volt hét évvel ezelőtt, sokkal több alkalmon tudunk személyesen részt venni, de... Tudja, mit? Mondok egy példát: évek óta dédelgetett tervünk, hogy az EvÉlet hasábjain időről időre bemutassunk egy-egy gyülekezetet. Pályakezdő újságíróként magam is közreműködtem egy hasonló riportsorozatban. Akkor egy-egy nógórádi település kulturális életének bemutatása volt a feladat. És egy riport „felvételére” az ember kapott egy hetet. Persze abban a szerkesztőségben nem egyetlen fő dolgozó újságíró státusban...

FOTO: NAGY BENCE

– De azért az Üllői úti szerkesztőségben elég nagy a forgalom.

– Bocsánat, de – szerintem – nem elég nagy! Tény, hogy a hozzánk betérők tényleg munkatárssal nem találkozhatnak, és tény az is, hogy hosszas beszélgetésekre munkaidőben kevés az esély. Mégsem tudok örülni annak, hogy az Országos Egyházi Iroda székébe érkező többsége olyan „tapintatos”. A közvetlen, személyes kapcsolatok számunkra nélkülözhetetlenek.

– Főszerkesztő úr azt mondta, hogy csak akkor áll kötelnek, ha a közgyházi állapotokkal kapcsolatos véleményére is rákérdezik az interjúban...

– Most mindössze túlérzékenységünket szeretném szóba hozni. Elvileg ugyan sokan igényelnék például az evangélikus közélet árnyaltabb bemutatását, bátorítanak is az „itt-ott azért egyházunkban is előforduló” feszültségek, problémák gyakoribb néven nevezésére, ugyanakkor számomra az elmúlt hét esztendő egyik legkeserűbb tapasztalata, hogy egyházunk népének rendkívül alacsony az ingerküszöbe. De nemcsak egyházi közélettel kapcsolatos téma tud kiváltani heves reakciókat, hitmélítő írásokra is sokan érzékenyek. Ennek mindaddig örülni is tudok, amíg ki nem derül, hogy valójában csupán a cikk szerzőjének személye vagy írásának egy-két jelzője borzolta a kedélyeket...

No már most lehetséges, hogy szerkesztőségünk mondtat stílusommal vagy egyéb megnyilvánulásommal időnként akaratlanul én magam is megbántott emberek, de ha valakit szándékkal akarnék megbántani, arról azért valószínűleg tudnék. Bizonyára vannak, akik okkal vagy ok nélkül a lapra, szerkesztőségi kollektívánkra is neheztelnek, de kéretik elhinni, hogy bennünk senki iránt nincsenek szeretlen indulatok. Ha tehát egy írás valakinek az elevenére tapint, ne tessék rögtvest személyes támadásra gyanakodni. Örömmel olvastam, hogy novemberben országos felügyelőnk is a problémák nyílt feltárára buzdította szolgatársait a felügyelői konferencián, de azért tudtommal senki nem reklamált, hogy ezek közül végül egyetlen konkrét ügy sem „artikulálódott” a lap hasábjain...

– Nem lehet, hogy azért, mert féltek egy esetleges szerkesztői cenzúrától?

– A problémafeltáró írások valóban megsokszorozzák a szerkesztő felelősségét, és – teszem hozzá – erősítik az Úristennel való kapcsolatát. De azért nem olyan nehéz biblikusan dönteni, és én ezt semmi esetre nem nevezném cenzúrának.

Nyilvánvaló, hogy egy keresztyén orgánumban nincs helyük személyeskedő támadásoknak. Ezeknek másutt sem volna helyük, de mi még véletlenül sem keverhetjük össze az alanyt az állítmánnyal. Lehet indulattal írni hibákról, problémákról, bűnökről, de a bűnökön való megölygés jogos felindultság sem oltathja ki az érintett személy iránti szeretetet. Ezen túlmenően ha egy cikk szakmailag nem kifogásolható, a szerkesztőnek vagy a szerkesztőbizottságnak már „csak” azt kell mérlegelnie, hogy a sajtónyilvánosság segíti-e az adott probléma megoldását, vagy épp ellenkezőleg, megnehezíti. Kulcskérdés, hogy épít-e, vagy rombol. Nem tartom magam vétehetőnek, de tapasztalatom szerint a jól időzített publicitási esetek túlnyomó többségében segít. Más kérdés, hogy az érintettek ezt mikor ismerik fel, és megint más, hogy – legalább utólag – hajlandók-e elismerni.

– Végeztesse a jövőre vonatkozó terveiről kérdezni, de előbb mégiscsak illenék valamiféle összegzést adnia az elmúlt hét esztendőről...

– „Ugyanúgy, mint eddig, csak – ha lehet – még színvonalasabban” – hét évvel ezelőtől számomra ez a mondat summázta az akkori sajtóbizottság elvárásait. Ma már e komoly kihívás korlátai is láthatók. Az a lap, amely egy meglehetősen heterogén összetételű közösségben mindenkihez szeretne szólni, voltaképp esélytelen arra, hogy minden körben szerethető legyen. Pedig azt a mostani célt sem könnyű teljesíteni, hogy lehetőleg minden egyes lapszámban minden réteghez tartozó találjon a maga számára értékes lelki-szellemi municiót. Éppenséggel volna ötletem, hogy ebből a helyzetből milyen irányokba lehetne elmozdulni, de a lap átszabása nyilvánvalóan az Evangélikus Élet hagyományával való szakítást jelentené, és ezt a lépést csak a „megcélzott” olvasóréteg üdvözlő maradtéltalanul...

Bár mostanság divat megkérdőjelezni az akkori egyházvezetés döntését, én azt gondolom, hogy annak idején bölcs előrelátással határozta meg az egyházi sajtómunka megreformálása, korszerűsítése mellett. Ha erre nem szánták volna el magukat, akkor talán még ma is az elődömtől örökölt Erika írógéppel történe a kéziratok „szedése”... Ehhez képest a kiadó igazgatóját és engem már eleve azzal az instrukcióval állított munkába, hogy – kiadói, szerkesztői feladataink ellátása mellett – próbáljunk meg fokozatosan kialakítani egy korszerű munkakörnyezetet is. Az EvÉlet vonatkozásában a fokozatos érthető kívánalma első rendben annak a kérdésnek az eldöntését igényelte, hogy a személyi állomány vagy az infrastruktúra kiépítése kapjon-e prioritást. Nem bántam meg, hogy ez utóbbira szavaztam, de minden szépsége ellenére sem idézem fel magamban szívesen az első két-három évet. Viszont nem lehetett nem meg tapasztalni az Úristen gondviselését, kiváltepp a szerkesztőségi munkatársak „kiválasztódásában”. A technika fejlődése persze nem a mi tempónkhoz igazodott, így azt még hét év múltán sem állíthatom, hogy a legkorszerűbb eszközökkel készítettük a lapot, de 2006 tavaszára szerkesztőségünk létszáma is elérte a szükséges minimumot. Közben az újság oldalszáma is megduplázódott, és mi tagadás, büszke vagyok arra, hogy egyházunk elsőként az EvÉlet on-line verziójával jelent meg a világhálón jelenlegi formájában – az Internet Munkacsoporthoz emeltek.

Voltak azért az előzetes fórumbeszélgetéseink, rendszerezítettük az evangélikus médiaműhelyeket, újabban pedig az EvÉlet-estek sorozatával szeretnénk személyes kapcsolatokat is ápolni hűségese olvasóinkkal. És itt álljunk is meg, hiszen az aligha adhat okot elégedettségre, hogy hetilapunk példányszáma az elmúlt hét esztendőben kisebb mértékben csökkent, mint az egyháztagság... Ráadásul most, amikor boldogan jelenthetném, hogy a szerkesztőségben immár befejezettek tekinthető az építkezés, épp forradalmi változások vették kezdetüket a médiaforgasztási szokásokban. Szó sincs tehát arról, hogy lazíthatnánk. Az internetkorszak merőben új kihívások elé állítja a nyomtatott sajtót, így a mi szerkesztőségünket is. Továbbra is az Úristen gondviselésére szorulunk.

■ BODA ZSUZSA

ISTENTISZTELETI REND | 2008. január 6. – Budapest

Vízkereszt ünnepe. Liturgikus szín: fehér.

Lekció: Mt 2,1–12; Ézs 60,1–6. Alapige: Ef 3,2–6. Énekek: 185., 186.

I., Bécsi kapu tér 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 4. (családi, tüsszökzene); du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Sztójanovics András; **Pesthidégtűt, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) dr. Orosz Gábor Viktor; **Óbuda, III., Dévay Biró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (családi, úrv.) Gerőfi Gyuláné; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. (úrv.) Smidélus Gábor; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (családi) Szántó Enikő; du. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Bláthy Ottó u. 10. (Betánia Szeretetszolgálat)** de. 9. (úrv.) Benkóczy Péter; **IX., Haller u. 19–21. I. emelet** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; du. 7. (vespera) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Blázy Árpádné; de. fél 10. (úrv., családi) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) Blázy Árpádné; du. 6. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv., családi) Keczkó Pál; de. fél 12. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kendeh György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistéplom)** de. 10. (úrv.) Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kósa László; **Rákosszentúrv, XVII., Pest u. 11.** de. fél 11. (úrv.) Kósa László; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosszentmihály, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Györi János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza.

■ Összeállította: BODA ZSUZSA

Blog vagy nem blog

► **Lapunk 2007/25. számában foglalkoztunk a web 2.0-s alkalmazások térnyerésével, ezek között a webnaplók, népszerűbb nevükön blogok elterjedésével. Akkor azt írtam, hogy alapvető ellenérzéseim vannak a kialakult blogolási szokásokkal kapcsolatban. Most azt a kérdést szeretném körbejárni, hogy lehet-e hasznosan élni az egyház szolgálatában ezzel a műfajjal.**

A blog alapvetően individualista műfaj; igaz ez akkor is, ha több szerző szerkeszt egy-egy ilyen internetes naplót. Jelentősége az, hogy a tartalom olyanok is feltölthetik, akik egyébként nem informatikai szakemberek, de a blogok látogatói is hozzászólhatnak a postokhoz (naplóbejegyzésekhez). Így interaktív kapcsolat alakulhat ki szerző és olvasó, olvasó és olvasó között. A blog tehát kiváló eszköz információk másokhoz való eljuttatására, illetve megvitására.

Napjainkban a blogok túlnyomó többségét néhány szolgáltató ingyenesen rendelkezésre bocsátott szoftverével és tárhelyen jelenítik meg. A statisztikák szerint ma Magyarországon több tízezer, ilyen-olyan rendszerességgel frissített blog létezik. A statisztikák azonban arra is rámutatnak, hogy – néhány népszerű webnapló kivételével – alacsony a látogatottságuk. Attól a néhánytól eltekintve pedig általánosságban elmondható, hogy a blogot írók és olvasók száma között csekély a különbség.

Tegyük egy kis kitérőt, és vizsgáljuk meg, hogy mi a legfőbb célja az egyháznak a világháló használatával! Az internet az az eszköz, amelynek révén a legtöbb emberhez juthat el az egyház üzenete. A webes publikálás célja egyrészt az informálás, másrészt a misszió, a ke-

reső, kallódó emberek elérése és az egyház közösségbe csalogatása. A kulcsszó tehát a misszió és a közösség.

Már több helyen használtam a „fikakultúra” kifejezést a ma magyar nyelven íródott blogok többségének jellemzésére. A leglátogatottabb blogok az Index

Pillanatkép a Hírkapu (http://hirkapu.hu/) keresztény blogkeresőről

portál környékén élnek, farvizén evezve jutnak el a látogatókhoz. Ha valaki igazán szörnyülködni akar, akkor azt javaslom, hogy olvasson bele ezekben a blogokba néha-néha. A hatás, az undor garantált. Természetesen a már ma is létező, egyházakhoz kapcsolódó blogok nem ezt a vonalat követik, de lássuk be: az átlag internetező sokkal inkább az ilyen tartalmakat keresi.

A blogok kiválóan alkalmasak az egyoldalú misszióra; ha ehhez a publikált írásokhoz való megjegyzések lehetőségét is hozzáveszem, akkor akár közösségi érzést is adhatnak. Igen ám, de az így kialakuló látszólagos közösség csupán a szerző(k) által meghatározott témákhoz kapcsolódhat. Ha az egyház vagy valamely szervezete közösséget szervez, akkor a blog erre nem lehet alkalmas!

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Erdélyi Károly

Miután így „leszóltam” a blogolás műfaját, illik, hogy arról is írjak, milyen alternatívát tudok javasolni. Akik ismerik a szakmai véleményemet, tudják, hogy évek óta hangoztatom: az egyháznak közösségi portálokat (!) kell indítania, ahol a látogató egyszerre lehet olvasó és szerző, tehát fogyaszthatja és készítheti is a tartalmat. Egy-egy ilyen portálon a mára elérhető technológiák segítségével valódi interaktivitást lehet elérni, adott a lehetőség kisebb-nagyobb közösségek kialakítására a nagyobb közösségek belüli. A tag látogató feltöltheti saját írásait, képeit, hozzászólhat mások anyagához, különböző csatornákon kommunikálhat akár publikusan, akár „néhány-szemközött”. És persze saját blogot is indíthat a portál keretein belül. Informálódhat, informálhat, kapcsolatokat alakíthat ki. Közösségi életet élhet a virtuális térben.

Kik lehetnek a legaktívabbak egy-egy ilyen portálon? Meggyőződésem, hogy éppen a fiatalok, akiknek az egyháztól való eltávolodásuk napi probléma, és akik egyébként a jövő egyházának tagságát alkothatják.

Konklúzió? Blogolni, de okosan. A web 2.0 által kínált lehetőséget ki kell használni, de a helyén is kell kezelni. Blogolni, de nem mindenáron, nem szakbarbár módjára, hanem a missziót is szem előtt tartva. Blogolni úgy, hogy maga a blog csupán része, a blogon megjelenő vélemény csupán szelete a közösségnek, a közösség sokszínűségének.

■ ERDELYI K

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

„Elvisz, elsegít engem a célhoz...” – Muncz Frigyes igehirdetései

2006 februárjában jelent meg a férjem igehirdetéseiből összeállított könyv *Muncz Frigyes igehirdetései – Válogatás 1939–1955* címmel. Öröm számomra, hogy elkészült a folytatás, a második kötet, mely az 1956 és 1987 közötti időszakot öleli fel. A válogatás 2004. január 11-én elhunyt férjem gondosan rendezett kéziratai alapján, az első kötethez hasonlóan minden változtatás nélkül készült.

Fontos volt számára az igehirdetés lehetőség; szolgálatnak tekintette, és mindig készült rá – ezt a könyvben elhelyezett kéziratok is tükrözik. Szívügye volt a budai szeretetotthonoknak, a piliscsai gyermekotthon lakóinak és a diakonisszáknak a sorsa; a Fébé piliscsai Siló-otthonának az élete: az öregek, a gyermekek. A könyv néhány, mindezzel kapcsolatos fényképet is tartalmaz.

A könyv nem regény, nem egy szuszra végigolvasandó gyűjtemény: egy-egy igehirdetés – akár részletesen kidolgozott, akár vázlatos – mély mondanivalót tartalmaz, melyet Isten előtti csendességünkben Szent Lelke által hallhatunk, érthetünk meg. Részlet a könyv 197. oldalán olvasható igehirdetés-vázlatból (a prédikáció Pesthidegkúton 1975 karácsonyestjén hangzott el). „Nem volt nekik helyük a vendéfgadó háznál. Szomoró ünnep. Elhallgattatni ének és zene ismétlésével. A történet, Jézus születése folytatódik. (...) Arra gondoltam: kicsoda lökte ki annyira, hogy még ma sem, még ma sem nyílik számára vendéfgadó ajtó.”

Újévi igehirdetésének címe 1986-ból: „Új év, új kegyelem.” És egy gondolat a prédikációból: „Légy nagyobb bizalommal hozzá. Hallgatni őt és rá. Ne magadat éld meg.” (261. oldal)

E könyv végén elhelyezésre került egy tíz részből álló előadás-sorozat is, mely betegeket, haldoklókat gondozóikhoz szól.

Férjemet „hazahívta” Urunk az örök hazába. A kéziratot feldolgozva arra kérem Istenünk, hogy tegye áldássá a könyvet mindazok számára, akik kézbe veszik, olvassák.

A könyv ingyenesen beszerezhető a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.), de adományokat köszönettel elfogadok. A befolyt összegből további kiadványok költségeit szeretném fedezni. Bankszámlaszám: 11712004 – 20335201.

MUNCZNÉ JUHÁSZ JUDIT (Budapest)

„Csomagküldő” és egyéb szolgálatok

Telefoninterjú Káposzta Lajos lelkésszel

► **„Meg szeretném köszönni azt a felmérhetetlen értékű szolgálatot, amit nagytiszteletű asszony végzett kedves lelkész férje mellett. Sokszor elfelejtji a mai lelkésznevezések, hogy az elődök is munkatársaink, sőt élő kövek, hiszen munkájukra építhetünk és építünk” – áll Káposzta Lajosnak a még karácsony előtt kelt, lelkészözvegyeknek címzett levelében. 1992 óta ő az ügyvivő lelkésze a Gusztáv Adolf Segélyszolgálatnak (GAS), amely – kinevezése óta – nálunk is évről évre ajándékcsofaggal kedveskedik a magukra maradt papnéknak. A nyugalmazott esperest elsőként a szervezet létrejöttéről kérdeztük.**

– A GAS hazánkban német mintára, több mint százötven esztendeje jött létre Sopronban; jogelődje a gyámintézet volt. Magát a példaképet, azaz a német Gustav-Adolf-Werket (GAW) – a legregyebb németországi protestáns segélyszervezetet – 1832-ben Lipcsében alapították. Névadója a svéd király, II. Gusztáv Adolf volt; létrejöttét az uralkodó halálának kétszázadik évfordulóján szorgalmazta prof. D. Christian Großmann lipcsei szuperintendens. A szervezetet – amely tavaly ünnepelt fennállásának 175. évfordulóját – azzal a céllal hozták létre, hogy támogassák a diaszpórában élő protestánsokat Németország határain belül és kívül egyaránt. A segélyezést Németországban nem egyszerűen csak postázással oldották meg, hanem az adományokat személyesen vitték el egy-egy helyre.

– Így jártak el a mi lelkis?

– A soproni testvérek ugyancsak egyházközösségről egyházközösségre jártak az

összegyűjtött adományokkal, ezáltal erősítve a gyülekezeti és személyes kapcsolatokat. Egyébként a gyakorlati megvalósítás során is a német minta érvényesült: a templomban két persely volt, az egyikbe a hívek a saját gyülekezetük működését segítő összeget helyezték, a másikba, az úgynevezett GAS-perselybe pedig az egy-egy konkrét rászoruló közösséget támogató pénzáradékot lehetett tenni. El kell mondanom, hogy míg a GAS-persely használata Németországban ma is bevett szokás, addig nálunk sajnos megszűnőben van...

FOTO: IFL. KÁPOSZTA LAJOS

– A perselyezés mellett milyen formában gyűjti, illetve kezeli az adományokat a szervezet?
– Az úgynevezett GAS-vasárnapon – melynek időpontja egyházmegyéenként változó –, amikor szószerkeszre van az egyházmege gyülekezetei között, a segélyszolgálat kapja az ofertóriumot. Saját egyházmegyémet, Bács-Kiskunt illetően szólhatok arról a szokásról, hogy a konfirmáció közeledtével a konfirmandusok is gyűjtenek a rászoruló gyülekezeteknek.

Ez tehát az egyházmegyei szint. Egyébként mindhárom egyházkerületünknek van egy-egy GAS-előadója, aki értesül az egyházmegyében történt gyűjtésekről.

Tavaly minden egyházmegye a saját hatáskörén belül összességében két és fél millió, az országos GAS-értekezlet pedig ötmillió forintot osztott szét.

A befolyt összeggel a GAS azokat a gyülekezeteket kívánja és kívánja segíteni, amelyekben a lelkész jelzi az esperesnek, ő pedig – ha indokoltnak tartja a kérelmet – egyházkerület GAS előadójának, hogy az adott egyházközösségben anyagi segítségre van szükség valamely megkezdett munka, például építkezés, gázbevezetés, villanszerelés befejezéséhez.

– Ha jól tudom, a segélyszolgálat idén újításokat is tervez...

– Be akarjuk vezetni azt az Ausztriában már jól bevált gyakorlatot, hogy felhívjuk az egyházi iskolák tanulóinak és szüleinek a figyelmét a GAS létezésére, szolgálatára, és a támogatásukat kérjük. Azt is szeretnénk, hogy minden segítséget kérő gyülekezet bemutatkozzon az úgynevezett GAS-napon, amelynek helyéről és időpontjáról egyébként egyházmegyéinként döntenek.

– Eddig a gyülekezeteknek adott támogatásokról ejtett szót. Mióta küldenek pakkot az özvegy papnék számára, és mit tartalmaz egy-egy csomag?

– Ezt a szolgálatot a szervezetenél végzett ügyvivő lelkésszi munkám kezdete, 1992 óta végezzük soltvadkertű segítő-társaimmal. 2007-ben százhuszonöt csomagot állítottunk össze, amelyekre a Németországból érkező anyagi segítség, az úgynevezett Partnerhilfe volt a fedezet. Összesen másfél millió forint értékben postáztunk száraz élelmiszereket – teát, kakaót, csokoládét, lisztet, cukrot, száraztésztát – lelkészek özvegyeinek. Bátran kijelenthetem, hogy ezeknek a csomagoknak a szó szoros és átvitt értelmében is „életjavító, élethosszabbító” hatásuk van...

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Almás krumplitekerics

Hozzávalók: 40 dkg liszt, 25 dkg főtt krumpli áttörve, 5 dkg Rama margarin, 1 tojás (a fehérjéből tegyünk egy kicsit félre a tekerics bekenéséhez!), 2 dkg élesztő, 5 dkg cukor, egy csipet só, fél dl tej. A töltelékhez: 1 kg alma, egy marék mazsola, cukor, egy marék darált dió vagy zsemlemorzsa.

Elkészítés: a megfőtt, áttört, kihűlt krumplihoz hozzáadjuk a lisztet, a cukros tejszín megfuttatott élesztőt, az olvasztott margarint, a tojást, a sót, majd az egészet jól összegyúrjuk. Betakarva fél órán át kelesztjük. Meglisztezett nyújtódeszkán 1 centiméter vastagra nyújtjuk, majd így, kinyújtott állapotban félbevágjuk, hogy két tekercslet tudjunk készíteni. A lapokat megszórujuk a darált dióval vagy a zsemlemorzsaival, elosztjuk rajtuk a reszelt almát, a cukrot, végül megszórujuk őket a cukorral és a

FOTO: BODA ZSUZSA

mazsolával. Egyenletesen feltekerjük a tésztát, majd kikent vagy sütőpapírral bélelt tepsibe tesszük. (Ne tegyük szorosan egymás mellé a két tekercslet, mert a tészta sülés közben még dagadni fog!) Kenjük meg a tetejüket tojásfehérjével. Előmelegített sütőben 170 fokon 25 perc alatt süssük készre.

HIRDETÉS

Az Evangelikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) 2008. első félévi programja

Médiaszolgálatunk mint az evangélium tükré – bemutatkozás, értékelés, fórum

- Január 10.: Zákeus Média Centrum – Győri János Sámuel, dr. Korányi András. Áhítat: Széll Bulcsú.
 - Február 14.: Luther Kiadó, Evangelikus Élet – Kendeh K. Péter, T. Pintér Károly, ifj. dr. Fabiny Tibor. Áhítat: Kovács László.
 - Március 13.: Híd magazin, Rádiómisszió – Szeverényi János, Hulej Enikő, dr. Böröcz Enikő. Áhítat: Szakács Tamás.
 - Április 10.: Lelkipásztor, Duna Tv – Szabóné Mátrai Marianna, dr. Fabiny Tamás, Véghegyi Antal. Áhítat: ifj. dr. Fabiny Tibor.
 - Május 8.: Tévé, rádió – Nagy László, Kóháti Dorottya, id. dr. Hafenschner Károly. Áhítat: dr. Garádi Péter.
 - Június 12.: A három egyházkerület sajtója – Menyess Gyula, Petri Gábor, Czöndör István, Győri Tamás. Áhítat: dr. Győri József.
- Az alkalmak 17 órákor kezdődnek az Országos Egyházi Iroda földszinti termében (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.).

HIRDETÉS

Könyvbemutató

Egyházunk püspökei, valamint az agendaszervező és liturgiai bizottság tagjai szeretettel várnak minden érdeklődőt a Liturgikus könyv és a Gyülekezeti liturgikus könyv bemutatójára, amely január 3-án 14 órákor lesz a 1085 Budapest, Üllői út 24. szám alatt.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Január 6-án 18 órakor a ferencvárosi gyülekezetben Simon Barbara vetített képes előadást tart az „El Camino” nyomvonalán tett zarándokútrjáról. A helyszín: Budapest IX., Haller u. 19–21. I. emelet. Mindenkit szeretettel hívnak és várnak.

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) január 8-án 19 órakor Taizé-ima, énekegyüttlétt lesz. Előtte 18.30-kor agapé (esti uzsonna). Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu/>. Szeretettel hívjuk és várjuk a kedves testvéreket.

HIRDETÉS

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem a 2007/2008-as tanév tavaszi szemeszterében folytatódik a *Teológiai továbbképzés egyházi iskolákban és óvodákban dolgozó pedagógusok részére elnevezésű akkreditált pedagógus-továbbképzési program*. A 4 féléven át tartó, 120 órás képzésbe új résztvevők is bekapcsolódhatnak. A képzés díja 35 000 Ft/félév. Jelentkezési határidő: 2008. február 1. Bővebb információ, valamint jelentkezési lap igényelhető az elvir.gombocz@lutheran.hu e-mail címen, valamint az Evangélikus Hittudományi Egyetemen: 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 1/469-1050; fax: 1/363-7454.

Fogadóórát minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három óratól öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.). Erős vár a mi Istenünk!

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

A Duna Televízió január 12-én, szombaton 16.45-től sugározza A Városligeti fasortól a milánói Scaláig című műsorát. A kétrészes dokumentumfilm **Peskó Zoltán**nak, a nemzetközi zenei élet kiemelkedő evangélikus karmesterének, zeneszerzőjének az életútját mutatja be. **Peskó Zoltán** 1937-ben született Budapesten. 1962-ben szerzett diplomát a Liszt Ferenc Zene-művészeti Főiskolán; tanulmányait – miután 1964-ben elhagyta Magyarországot – Olaszországban és Svájcban folytatta. Zeneszerzést **Goffredo Petrassitól** tanult, különböző karmesterkursusokon pedig **Celibidache**, **Boulez** és **Franco Ferrara** tanítványa volt. 1966 és 1973 között a berlini Deutsche Staatsoper karmestere volt. 1970-ben debütált a milánói Scalában, majd opera-előadásokat és koncerteket vezényelt szerte a világban olyan zenekarok élén, mint a Berlini Filharmonikusok, a BBC Szimfonikus Zenekar vagy az amszterdami Royal Concertgebouw Orchestra. 1973-ban kinevezték a bolognai Teatro Comunale vezető karmesterévé, majd a velencei Teatro la Fenicéhez, a milánói RAI zenekarához és a düsseldorfi-duitburgi Deutsche Operhez került zenei vezetőként. 2001-től 2005-ig a liszaboni Operaház főzeneigazgatója és Portugál Szimfonikus Zenekar vezető karmestere volt. **Kabay Bana** és **Petényi Katalin** filmje elkíséri öt tanítványai körébe, otthonába: a luganói tópartra és a budai Várba, zenekari próbákra és koncertekre a milánói Scalába, a velencei Teatro la Fenicébe és Európa más híres operaházaiba.

A Duna Televízió Isten kezében című sorozatműsorának következő adásában, január 12-én, szombaton 12.15-től a tízéves Evangélikus Missziói Központ munkájába nyerhetünk bepillantást, illetve vetített képes beszámolót láthatunk a 2007. december 15-én rendezett ünnepségről. Ismétlés: Duna II. Autonómia, január 13., vasárnap, 11.15; Duna Tv, január 15., kedd, 7.25. Szerkesztő: **Nevelős Zoltán**; rendező: **Horváth Tamás**.

HIRDETÉS

Premierek a PAX Televízióban

A **Zákeus Média Centrum** által szinkronizált, A béke gyermeke című dokumentum-játékfilm január 9-én, szerdán 21 órától kerül adásba. Vad indulatok világa a pápuák között. Napi háborúk a szomszédos falvakban. A kanadai keresztény misszionárius házaspár reméli, hogy az evangéliummal hatnak majd a bennszülöttekre. Csalódnak. Újabb vérengzés tör ki, amelyben már ők is életveszélybe kerülnek. Hiába a sok prédikáció Isten Fiaról. A meglepő fordulat egy kisgyermekes anya ajánlata után következik be, akinek a Jézusról szóló evangélium hallatán egy ősi szokásuk jut eszébe – ennek végrehajtása lesz a béke záloga...

A **Zákeus Média Centrum** munkatársainak a **Promise** együttes koncertjéről készült filmjét január 12-én, szombaton 21 órától vetítik. Az egykor evangélikus teológushallgatók alakította – immár parókus lelkészekből álló – zenekar 2006 őszén a budapest-fasori evangélikus templomban rendezett búcsúkoncertet.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Jézus mondja: „Aki engem lát, látja az Atyát.” Jn 14,9b (5Móz 5,8; Mt 2,1–12; Ef 3,2–3a.5–6; Zsolt 138) Ma vízkereszt ünnepe van. *Útmutatónk* szerint Krisztusban tükröződik Isten legfontosabb tulajdonsága. Mi ez? Jn 1 szerint kegyelem és igazság. A testté lett ige teljes volt kegyelemmel és igazsággal. Az igazság itt azt is jelenti, hogy Isten nem kétszínű. Ő minden szavát és ígéretét beteljesíti.

Hétfő

Akkor ismét látni fogjátok, hogy különbség van az igaz és a bűnös között, az Isten tisztelők és az őt nem tisztelők között. Mal 3,18 (1Tim 4,16; 1Jn 3,1–6; Mk 1,40–45) Van, aki nagyon alacsonyra teszi a mércét, mikor azt mondja: istenhívó vagyok. A Biblia szerint ez nem elég. Te hiszed, hogy az Isten egy, de az ördögök is hiszik, és rettegnek. Jóval többet mond az „istenhívónél” az „istenfélő”. Ma szomorú jele a lelki halálnak, hogy nincs istenfélelem és „Isten-tisztelet”. Ennek mellékterméke a szülő, a tanárok iránti tisztelt hiánya. Ha nincs istenfélelem, lehetetlen gyermeket nevelni.

Kedd

Tisztítsátok meg lelketeket az igazság iránti engedelmességgel képmutatás nélküli testvérszeretetre, egymást kitartóan, tiszta szívből szeressétek. 1Pt 1,22 (1Móz 37,22a; 1Jn 2,12–17; Mk 2,1–12) Vegyük észre, hogy a hitetlenség nem más, mint engedtlenség. Jn 3-ban mondja Jézus: aki hisz a Fiúban, annak örök élete van, de aki nem enged a Fiúnak, azon rajta marad Isten haragja. Egyes igék ellen jellemző módon azonnal tiltakozunk. A hit is cselekedet, és a szeretet is cselekedet. Jakab arra figyelmeztet: ne nyelvelvel szeressünk, hanem cselekedettel és valósággal. A hit annyiban cselekedet, hogy abbahagyom az Isten elleni harcot.

Szerda

Nálad van a bocsánat, ezért félnek téged. Zsolt 130,4 (2Kor 5,11a; Ef 4,17–24; Mk 2,13–17) A bűnbocsánat nem nyugvópárna a könnyelmű ember számára. Igaz, hogy ingyen kapjuk a bocsánat ajándékát. **Luther** kihangsúlyozza: az evangélium nem egy újabb törvény, hanem ajándék, de erre az ajándékra úgy kell vigyáznunk, mint a menyasszony vigyáz a hóhérruhára... Ez a „vigyázás” rengeteg cselekedetet követel tőlünk reggeltől estig, a gyermekkortól az öregkorig.

Csütörtök

Hű az Isten, aki elhívott titeket az ő Fiával, Jézus Krisztussal, a mi Urunkkal való közösségre. 1Kor 1,9 (Zsolt 36,6; 1Jn 1,5–7; Mk 2,18–22) Isten fő jellemvonása a hűség. A megromlott emberi szívet a hűtlenség jellemzi. Mi jelent ez? Csak kezdet van, de nincs folytatás. Sokszor ez történik a keresztség, a konfirmáció után – és talán a templomi esküvő után is... Igénk arra mutat rá, hogy Isten hűsége nemcsak az elhívásban mutatkozik meg, hanem abban is, hogy ő az elkezdett munkát mindig folytatja. Csodálatos biztatás ez! Isten műhelyébe vesz bennünket, lefarag rólunk sok mindent, szenvedéssel, csálódással átformál – és életünk új irányt vesz.

Péntek

Az asszony a sokaságban hátulról megérintette Jézus ruháját, mert így gondolkodott: „Ha megérintem akár csak a ruháját is, meggyógyulok.” Mk 5,27–28 (Zsolt 130,1–2; Lk 1,67/68–75/76–79; Mk 2,23–28) Ez az ige az asszony nagy hitét állítja élénk példaképül. Ahogy nagycsütörtök éjjelén Jézus egyetlen pillantása összetörte Péter kemény szívét, úgy gyógyult meg ez az asszony is Jézus ruhájának érintése által. A Jézussal létesített legkisebb kapcsolat is új életet és új célt tud adni az elveszett bűnösnek. Úgy beszél és gyógyít, mint akinek hatalma van, nem úgy, mint az írástudók...

Szombat

Ha a jót elfogadtuk Istentől, a rosszat is el kell fogadnunk. Jób 2,10b (1Kor 10,13b; Zak 8,20–23; Mk 3,1–6) Ha valami jót kapunk Istentől, könnyű hálálnak lenni. De mi van akkor, ha valamit elvesz tőlünk? Például megbetegszünk, gondokkal küszködünk, netán meghal valakink? Ilyenkor csak az tud csendben maradni, aki hiszi, hogy a mennyei Atya tudja, mire van szükségünk. Akkor a lesújtó események között is el tudja mondani énekünk szövegét: „Igen, Atyám, mert így kedves elötled...” (EÉ 356,1) A hit útján nem én döntöm el, hogy mi a jó, vagy mi a rossz nekem, hanem Isten.

■ GÁNCZ ALADÁR

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból január 6-tól január 13-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>12.15 / Duna Tv Élő egyház (26')</p> <p>14.25 / Duna II. Autonómia Az utca embere (amerikai játékfilm, 1941) (118')</p> <p>17.05 / PAX Legendák földjén Korond és vidéke Az Ung-vidék várai, a Tisza völgyének bölcsője, a Fertő-lápvölgy, a Mura menti falvak vagy a hepehupás, vén Szilágy – mind-mind a magyarság legendás vidékei, amelyek ma is fellelhetők a viharos történelem emlékei és a népi kultúra kincsei. Történelmi legendák, régmúlt idők hétköznapi és ünnepi szépségei kelnek életre a lenyűgöző képsorokon. (60')</p>	<p>9.00 / m2 Miért? Műsor a történelemtől A tatárjárás</p> <p>14.25 / Duna Tv A mi golyánk (magyar dokumentumfilm, 1998) A történet egy golyáról szól, amely a tél beálltával egy kis magyar faluban maradt. (29')</p> <p>18.30 / m2 Magyarország nemzeti parkjai Az első (ismeretterjesztő sorozat) (25')</p> <p>19.30 / PAX Kolostorok világa, 1. rész (ismeretterjesztő sorozat) A műsor a világ nagy kolostorainak, a csend, az elmélyülés, az imádság és a tudás fellegvárainak a világát mutatja be. (26')</p>	<p>8.40 / Duna Tv Isten kezében A Szent Erzsébet-év lezárása Párizsban (ism.) (26')</p> <p>13.15 / PAX A zenélő falu (dokumentumfilm) Farsang utolsó vasárnapján rendezik meg Püspökhatvanban a zenélő családok délutánját. (77')</p> <p>13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház féléves felújítása</p> <p>20.35 / Duna Tv A tanú (magyar film) Bacso Péter tíz évre betiltott, de ma is kultuszfilmnek számító mozija 1969-ben készült. Folytatását, a Megint tanút a rendező 1994-ben forgatta le.</p>	<p>13.30 / Kossuth rádió „Tebened bíztunk eleitől fogva...” A református egyház féléves felújítása</p> <p>15.35 / m2 Mombasa, a meg nem értett város (magyar ismeretterjesztő film, 2003) A híres vadász, Szechenyi Zsigmond kenyai útján ötösör járt Mombasában...</p> <p>20.55 / Duna II. Autonómia A nap vége (svéd játékfilm, 1957) „Most sem tudom, és akkor sem tudtam, hogyan akartam kérni a szüleimet »A nap vége« segítségével: nézetek rám, értetek meg engem, és ha lehet, bocsássatok meg nekem.” (Ingmar Bergman) (88')</p> <p>21.00 / PAX A béke gyermeke (dokumentum-játékfilm) (ZMC – 27')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>2.35 / Duna Tv Még mindig iltetek fákat Dokumentumfilm édesapánkról (magyar dokumentumfilm, 2000) A kilencvenéves Mátis István evangélikus lelkész vallás-életútjáról és hitéről. (66')</p> <p>14.00 / Duna Tv Az erdélyi szász kultúra nyomában Erős vár a mi Istenünk (ismeretterjesztő sorozat, 2002) (29')</p> <p>16.00 / PAX Ki volt Luther Márton? A nagy német reformátor fordította le németre a Bibliát, megteremtve a német irodalmi nyelvet. A műsorban Luther Mártonról mondja el gondolatait Gáncz Péter evangélikus püspök és Lénárt Viktor lelkész. (12')</p>	<p>14.30 / PAX Mit ér az ember, ha... zenepedagógus? Dr. Ittész Mihály (portréorozat) (30')</p> <p>16.00 / Duna II. Autonómia Nehézsorsúak 14/5. rész: Olofsson Károly (magyar dokumentumfilm-sorozat, 2004)</p> <p>22.15 / PAX Egyház és állam Visszafelé nem lehet menni (ismeretterjesztő sorozat) Frenkl Róbert, a Magyarországi Evangélikus Egyház volt országos felügyelője arról beszél, hogy miként tudja pozitívan alakítani Magyarországot a misszióval együtt 2006. őszi búcsúkoncertjéről. (78')</p>	<p>10.40 / Duna II. Autonómia Talentum. A Kaláka A Kaláka együttes csaknem 1200 verset zenésített meg, 7000-nél több koncertet tartott itthon és szerte a világban, számos rajzfilmhez szerzett zenét, számos díjat nyert, és 15 lemezt jelentetett meg... (1999) (30')</p> <p>12.15 / Duna Tv Isten kezében. Tízéves az evangélikus rádiómisszió (26')</p> <p>16.45 / Duna Tv A Városligeti fasortól a milánói Scaláig (2007) (55')</p> <p>21.00 / PAX A Zákeus Média Centrum munkatársainak filmje a Promise együttes 2006. őszi búcsúkoncertjéről. (78')</p>	<p>9.40 / Duna II. Autonómia M. S. mester (magyar ismeretterjesztő film, 1997) A történelmi Magyarország leghíresebb fennmaradt festményei a késő gótika korából. (41')</p> <p>11.15 / Duna II. Autonómia Isten kezében. Tízéves az evangélikus rádiómisszió (ism.) (26')</p> <p>12.15 / Duna Tv Élő egyház (26')</p> <p>15.55 / m2 Történelmi ólomkeretben (magyar dokumentumfilm, 2002) A film az „ólomkarikás” ablakok készítésének titkairól szól.</p> <p>22.20 / Duna Tv Őszi szonáta (svéd film, 1977)</p>

Következő számunkban:

Imádságok és textusmagyarázatok a január 20-án kezdődő ökumenikus imahét minden napjára

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsanna (zsuzsanna.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitalis Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (károly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). **Tervező-szerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Főmunkatárs:** Gazdag Zsuzsanna (zsuzsanna.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Hafenschner Károly (ifj.) – Ige+hirdető (károly.hafenschner@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Kőháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Kiadó a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. **Felélős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu).

Nyomda előállítás: Egri Nyomda Kft.
3300 Eger, Vincellériskola u. 3.
Felélős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2585 Ft, fél évre 5170 Ft, egy évre 10340 Ft, szomszédos országba egy évre 35 100 Ft (137,5 euró), egyéb külföldi országba egy évre 41 000 Ft (161 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjéig törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 208011